

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ШАГАЛ.ВУ:

Фота Юрыя ІВАНОВА

МІНСК — ЛОНДАН: АЛІМПІЙСКІ КАНТЭКСТ

С. 4—7

БІЗНЕС+ART="ZAVOR"

Фота Юрыя ІВАНОВА

ЭСТАМПЫ

З МІНСКАЙ ПРАПІСКАЙ

С. 3

МЫ ШУКАЛІ ЭТНАФЕСТЫВАЛЬ. А ШТО ЗНАЙШЛІ?

фестываль

С. 11

Аб'ява*

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Глыбокае рыхтуецца

Як паведамліў "К" намеснік начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Аляксандр Сідарэнка, 26 ліпеня ў Глыбокім прайшло выездное пасяджэнне рабачай групы па падрыхтоўцы і правядзенню Дня беларускага пісьменства.

Надзённыя пытанні, звязаныя з наладжаннем будучага рэспуб-

ліканскага свята, абмяркоўвалі прадстаўнікі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, супрацоўнікі Віцебскага аблвыканкама і Глыбоцкага райвыканкама. Прысутнічалі рэжысёрска-пастаноўчая група і галоўны мастак свята.

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры, у Дні беларускага пісьменства будзе задзейнічана шэсць аб'ектаў Глыбоцкага аддзела культуры. Сёння тут вядуцца работы па рамонце і рэканструкцыі.

Удзельнікі рабачай групы прыйшлі да згоды пры абмеркаванні канцэпцыі свята. На ўсіх цэнтральных вуліцах раённага цэнтру прадставяць гісторыю ўзнікнення і сённяшні дзень пісьменства. Мяркуюцца, што ў рэжыме "вольнага паветра" запрацяюць не толькі вуліца Пісьменніцкая, але і Маладзёжная, Дзіцячая, Спартыўная... А на знаёмых ужо падворках выступяць народныя калектывы вобласці ды рэспублікі, будзе рэалізавана прадукцыя гандлёвых, прамысловых арганізацый.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Дзе Францыя, там і "...Кабарэ"

Купалаўцы завяршылі сезон і рыхтуюцца да новага.

25 ліпеня Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы завяршыў чарговы тэатральны сезон, 92-і па ліку, ды развітаўся з мінскай публікай да верасня.

У наступным сезоне на Купалаўскай сцэне адбудуцца прэм'еры спектакляў "Местачковае кабарэ", "Арабская ноч" і сумесны беларуска-шведскі праект "Бацька" паводле п'есы Аўгуста Стрындберга. Паводле слоў кіраўніка міжнароднага аддзела тэатра Дзяніса Даражко, супраца са шведамі прымержаваная да стагоддзя з дня смерці Стрындберга. Мяркуюцца, што паставяць спектакль шведскі рэжысёр, а аздабіць мастак з гэтай краіны.

Плануюцца 40-дзённыя гастролі па Францыі. Бурж, Нант, Тулуза, Пуацье... Павязуць купалаўцы ў няблізкі свет спектакль

Купалаўцы рыхтуюцца да 40-дзённага гастролі па Францыі з "Вяселлем", фестывалю ў Тбілісі, а таксама да трох прэм'ер — спектакляў "Местачковае кабарэ", "Арабская ноч" і беларуска-шведскай пастаноўкі "Бацька".

"Вяселле", з якім у Францыі яны ўжо былі ў 2010-м. Дзіяна Даражко тлумачыць гэты выбар тым, што ў спектаклі шмат музыкі і пластыкі, а зразумець змест можна і без сінхроннага перакладу.

Купалаўцы возьмуць удзел у Міжнародным фестывалі ў Тбілісі. На думку спадарыні Дзяніса, гэта будзе магчыма і сябе паказаць, і цягам чатырох дзён паглядзець спектаклі грузінскіх тэатраў.

Падводзячы вынікі сезона 2011 — 2012, варта згадаць наступ-

нае. Тры прэм'еры. "Ноч на Каляды" паводле гоголеўскіх "Вечароў на хутары каля Дзіканькі", "Людзі на балоце" паводле раманаў Івана Мележа, "Лістапад. Андрэсен" па п'есе Алены Паповай.

Вялікі постех напатакў спектакль "Не мой" паводле Алеся Адамовіча: пяць перамог у розных намінацыях Нацыянальнай тэатральнай прэміі.

Спектаклямі "Не мой" і "Выкраданне Еўропы, альбо Тэатр Уршулі Радзівіл" купалаўцы ўдзельнічалі ў V Міжнародным фестывалі "Панарама". "Вяселле" быў паказаны ў культурных сталіцах-2011 (Садружнасці — Ульянаўску, СНД і Беларусі — Гомелі). А "Выкраданне Еўропы..." сёлета быў прадстаўлены ў Лондане.

Сёлета пастаноўка "Пінская шляхта" вылучаны на Дзяржаўную прэмію Рэспублікі Беларусь, а "Выкраданне Еўропы..." — на Нацыянальную тэатральную прэмію.

сла, менавіта такія кнігі спрыяюць яднанню двух нашых славянскіх народаў.

У сваю чаргу, намеснік міністра культуры нашай краіны Тадэуш Стружэцкі падкрэсліў, што на культурнай глебе паміж Беларуссю і Славеніяй ужо не першы год адбываецца плённае супрацоўніцтва, сведчаннем чаго сталі ўдзел у перамогі балканскіх музыкантаў, кінарэжысёраў на айчынных форумах, у тым ліку, на "Славянскім базары ў Віцебску" і "Лістападзе". Акрамя таго, па словах Тадэуша Стружэцкага, штогод прадстаўляюць нашу культуру на Балканах, і ў тым ліку, у Славеніі лепшыя айчыныя музычныя калектывы Беларусі.

На думку намесніка міністра замежных спраў Беларусі Алены Купчыной, такія акцыі ў чарговы раз падкрэсліваюць, што сумеснымі намаганнямі нашы дзяржавы змаглі дасягнуць высокага ўзроўню супрацоўніцтва, заснаванага на ўзаемнай паварце і доверы. Па словах Алены Купчыной, Беларусь бачыць у Славеніі важнага і перспектывнага партнёра ў Цэнтральнай Еўропе, з якой нас звязваюць славянскія карані.

К.А.

На здымку: падчас уручэння дакументаў аб перадачы калекцыі.

Сямнаццаць — з XVII-га

Унікальнай серыяй кніг папоўнілася Нацыянальная бібліятэка краіны. Днямі адбылася цырымонія перадачы ў дар кніжнай скарбніцы Беларусі калекцыі факсімільных выданняў славенскага даследчыка і вучонага Янеза Вальвазара "Іканатэка Вальвазарыяна".

У сямнаццаці шыкоўна аздабленых тамах, тыраж якіх складае ўсяго некалькі дзясяткаў экзэмпляраў, можна даведацца пра гісторыю і навуку, культуру і мастацтва Славеніі. Серыя кніг, прадстаўленая ў Нацыянальнай бібліятэцы 7752

копіі навуковых работ, карцін і замалёвак Альбрэхта Дзюрэра, Лукаса Кранаха, Жака Капо ды іншых славутых творцаў XVI і XVII стст.

Нагодай зрабіць такі шыкоўны падарунак стала святкаванне 20-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Славенія. Фінансавы бок справы ўзяла на сябе прыватная славенская кампанія, якая доўгі час працуе на беларускім рынку.

Як адзначыла Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Славенія ў Расійскай Федэрацыі і па сумяшчальніцтве ў Беларусі Ада Філіп-Сліўнік, нашым народам трэба больш знаёміцца з культурай адзін аднаго. На думку па-

Вярнуць паясы ў Слуцк

Услед за Музеям гісторыі Магілёва, які паспяхова правёў дабрачынны марафон па зборы сродкаў для набыцця Статута Вялікага Князтва Літоўскага, аналагічную дабрачынную акцыю тыдзень таму распачаў Слуцкі краязнаўчы музей.

Як паведамляе "К" начальнік аддзела культуры Слуцкага райвыканкама Алена Камоцкая, аб'екты музейнай увагі — два

слуцкія паясы XVIII стагоддзя, што знаходзяцца ў прыватнай калекцыі аднаго з мінскіх збіральных даўніны. Агульны кошт рарытэтаў — 175 тысяч долараў. Грошы немалыя, але, па словах Алены Камоцкай, не менш важным з'яўляецца і тое, каб Слуцкі краязнаўчы музей вярнуў паясы на гістарычную радзіму.

Мінскі калекцыянер, па словах дырэктара Слуцкага краязнаўчага музея Наталлі Серык, аб'явіўся сам. Музей імгненна распачаў піяр-акцыю, звярнуўся па дапамогу да арганізацый, прадпры-

емстваў, камерцыйных структур, жыхароў горада і Міншчыны. Для пералічэння сродкаў на набыццё рарытэтаў быў адкрыты рахунак 3604000000562, філіял №615 ААБ "Беларусбанк", код 808, УНП 690305921, атрыманнік — ДУ "Слуцкі краязнаўчы музей".

Як паведамляе Наталля Серык, на рахунак пачалі паступаць грошы. Музейныя работнікі мяркуюць, што названыя паясы стануць музейнымі экспанатамі і будуць прэзентаваны ўсім ахвотным на Дзень горада ў верасні ці, прынамсі, да шасцідзесяцігоддзя музея ў лістападзе.

Тэма кінамастацтва сёлета стала цэнтральнай у межах традыцыйнага XXI Міжнароднага маладзёжнага лагера "Бе-Ла-Русь", які гэтымі днямі размясціўся ля Кургана Дружбы на стыку межаў Беларусі, Латвіі і Расіі.

Дзякуючы арганізатарам праекта, сярод якіх БРСМ, удзельнікам і гасцям "Бе-Ла-Русі" прадстаўлена матчымасць больш даведацца пра кінамастацтва, паспрабаваць свае сілы ў ролі апэратараў і рэжысёраў пры стварэнні фільма пра лагер, наведваць профільныя майстар-класы.

Акрамя таго, літаральна зараз праходзяць спаборніцтвы ў розных творчых і спартыўных конкурсах,

спартыўныя спаборніцтвы па футболе і валеіболе, песенна-творчы фест "Бе-Ла-Рускія світанкі", а таксама прэзентацыя дзейнасці арганізацый — удзельніц лагера.

Курган Дружбы быў насыпаны ў 1959 годзе на мяжы трох дзяржаў у памяць пра баявую супольнасць партызан Беларусі, Латвіі і Расіі. Ад Кургана пракладзены тры алеі: у бок Беларусі высаджаны бярозы,

Пачуць "Бе-Ла-Рускія світанкі"

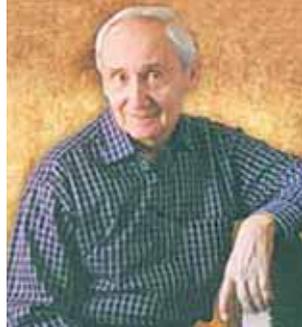
Праект, які сёлета праводзіцца на тэрыторыі нашай краіны, сабраў каля 650 ініцыятыўных, творчых юнакоў і дзяўчат.

накал страцей і эмоцый пад час якіх нічым не саступае Алімпійскім гульням. Да прыкладу, у праграму Міжнароднага лагера ўключаны

Латвіі — ліпы, Расіі — клёны. На вяршыні ж Кургана расце дуб, які сімвалізуе добраўсёда адносіны трох народаў.

25 ліпеня народнаму артысту Беларусі, знаму кампазітару Дзмітрыю Смольскаму споўнілася 75 гадоў — цудоўны творчы ўзрост у росквіце прафесійных памкненняў. Сведчаннем таму — хуткі ўраджай юбілейных прэм'ер, прычым у самых буйных і складаных жанрах.

Юбілейна і ўраджайна

9 і 10 верасня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі мы зможам упершыню убачыць другую рэдакцыю оперы Дзмітрыя Смольскага "Свая легенда" паводле Уладзіміра Караткевіча.

9 і 10 верасня ў Вялікім тэатры Беларусі мы зможам упершыню убачыць другую рэдакцыю оперы Дзмітрыя Смольскага "Свая легенда" паводле Уладзіміра Караткевіча. Сімвалічна, што гэтай прэм'ерай тэатр адзначае падвойны юбілей: не толькі кампазітара, але і самога тэатра, бо гэтым спектаклем адкрываецца 80-ы оперны сезон.

Пастаноўчыкам выступае Міхаіл Панджавідзе. Дырыжорам — Віктар Пласкіна. Сцэнаграфію рыхтуе Аляксандр Касцючэнка. Касцюмы — Элеанора Грыгарук. Опера, што ўласціва нацыянальным творам у гэтым жанры, насычана харавымі сцэнамі (хормайстар — Ніна Ламановіч). А ў сольных партыях задзейнічаны лепшыя сілы тэатра.

Творы Смольскага заўсёды былі, ёсць і будуць у рэпертуары Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі. Гэтым разам мастакі кіраўнік і галоўны дырыжор калектыву Аляксандр Ансімаў звярнуўся да 15-ай сімфоніі майстра — найноўшага твора, які толькі-толькі сшышоў з-пад пяра кампазітара. Так што не за гарамі яшчэ адна прэм'ера — як заўсёды, шмат у чым нечаканая. Бо Дзмітрый Смольскі — папраўдзе ўнікальны творца, пачырк якога звычайна пазнаецца літаральна па некалькіх нотах. А яшчэ больш — па трываласці і "зацэментаванасці" самой канструкцыі. Але тая складаецца не са звыклых цапцінак, а быццам з гульсучых клетак, якія сваім развіццём ператвараюць сухую канструкцыю ў жывы арганізм, дзе ёсць месца і самаіроніі, і філасофскім глыбіням.

Віншум Дзмітрыя Браніслававіча з юбілеем, зычым здароўя, творчых і сямейных радасцей — і плёну ў выкананні яго твораў. Бо плён у іх стварэнні — быў, ёсць і будзе.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сядзіба гумару ў Аўцюках

27 — 28 ліпеня пройдзе VII Рэспубліканскі фестываль народнага гумару "Аўцюкі". Першы дзень свята ўсе будуць смяяцца, па традыцыі, у вёсцы Малыя Аўцюкі, другі — у Калінкавічах. Але рэха смеху будзе чуць не толькі ў Беларусі.

Апрача ўсіх абласцей рэспублікі і Мінска на фестываль, па словах начальніка аддзела культуры Калінкавіцкага райвыканкама Уладзіміра Елісеева, запрашаюцца госці з Жытоміршчыны і Чарнігаўшчыны.

Чым здзівіць "Аўцюкі"? Сядзібай-музеям народнага гумару (яна створана не без падтрымкі мясцовых прадстаўнікоў прыватнага бізнесу). Музей размясціўся ў кавярні, што чакае гасцей на ўездзе ў Малыя Аўцюкі з гомельскай трасы. Зразумела, экспанаты

тут — гумарыстычныя: да прыкладу, крывыя люстэркі ці набор дзірвавага посуду "для пахудзення"... Музейны фонд павялічваецца штодня. Але гумар як лад жыцця ніхто не збіраецца аддаваць на беззваротнае музейнае захоўванне. І ў гэтым, як сцвярджае Уладзімір Елісееў, пераканаецца кожны ўдзельнік ды госць фестывалю.

Можна будзе наведваць і гумарыстычны заапарк, дзейнасць якога запланавана і ў Малыя Аўцюках, і ў Калінкавічах. У заапарку, тлумачыць начальнік мясцовага аддзела культуры, сабраны забавныя жывёліны з забавнымі назвамі...

Званок з нагоды

Напярэдадні падзеі мы звязаліся па тэлефоне з "хросным бацькам" аўцюкоўскага фестывалю Уладзімірам Ліпскім, пацікавіліся, з якім настроем ён едзе на свята гумару. "З самым рагатунскім настроем еду, каб не стрымана смяяцца, а рагатаць ад душы! Спадзяюся, што і ў іншых удзельніках фестывалю — настрой гэты ж... Мне сёння тэлефануюць з Ліды, Шучына, Ельска, Рэчыцы, з самых розных куткоў Беларусі. Пытаюцца, як да Аўцюкоў дабрацца. Перадайце ўсім праз "Культуру" маршрут: рушце да Калінкавічаў, а адтуль да Аўцюкоў — усяго 15 кіламетраў!"

Велападарожжа "К": кіламетры гісторыі

Працягам воднай экспедыцыі "К" стала велападарожжа нашых журналістаў, якія за пяць дзён камандзіроўкі праехалі не адну сотню кіламетраў па Міншчыне, Брэстчыне і Гродзеншчыне ды наведвалі не адзін дзясятка старадаўніх сядзіб.

У цэнтры ўвагі падарожжа — стан і перспектывы аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. А таму нашы карэспандэнты не толькі вывучалі сядзібныя дыяменты, але і правялі шэраг сустрэч з асобамі, адказнымі за іх захаванне. На пэўных этапах па падарожжа Ільі Свірына і Юрыя Чарнякевіча далучаліся і мясцовыя краязнаўцы (у Ляхавіцкім раёне, да прыкладу, "культураўцаў" на вела-сіпедзе суправажаў мастак і выкладчык Сяргей Чарановіч), якія з ахвотай падзяліліся сваім бачаннем вырашэння праблемы "ажыўлення" ўнікальных шляхецкіх сядзіб і ўключэння іх у турыстычную інфраструктуру краіны.

Аб'ектам, годным наведвання турыстаў, на думку нашых карэспандэнтаў, з якімі мы звязаліся па тэлефоне ў самы разгар падарожжа, можа стаць унікальны палацава-паркавы ансамбль у вёсцы Грушаўка, што ў Ляхавіцкім раёне, які вабіць да сябе драўлянымі пабудовамі і сістэмай сажалак. Сёння ж ён чакае на інвестара.

На здымку: сядзіба ў Грушаўцы. Першы рэпартаж "з колаў" — у наступным нумары "К".

Марк Шагал: зноў у Беларусі

Фонды Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі сталі багацейшымі на дзве “адзінкі захоўвання”. І гэты выпадак асобны: “Белгазпрамбанк” падараваў музею эстампы “Крыжовы шлях” і “Візія Апакаліпсісу”. Аўтарам іх з’яўляецца ўраджэнец Віцебска Марк Шагал.

З гэтай нагоды ў музеі адбылася імпрэза, на якой сабраўся, лічы, увесь мастакоўскі бамонд Мінска.

Міністр культуры Павел Латушка, падкрэсліўшы ў сваёй прамове важнасць вяртання ў беларускі кантэкст імёнаў нашых славуных сучаснікаў, засяродзіў увагу на партнёрска-стасунках дзяржавы і прыватнага бізнесу. Кіраўнік Міністэрства культуры сказаў: “Дзяржава выдаткоўвае значныя сродкі дзеля набывання матэрыяльных каштоўнасцей, якія належаць беларускаму народу. За апошнія тры гады на гэта выдаткавана больш як 10 мільярдаў рублёў. Далучэнне да гэтай справы бізнесу адкрывае новыя магчымасці”. Міністр спадзяецца, што дабрачынная дзейнасць “Белгазпрамбанка” стане ўзорам для іншых бізнесменаў, што “да працы вяртання культурных каштоўнасцей Беларусі далучыцца як мага больш прыватных інвестараў”.

Пасол Дзяржавы Ізраіль у Беларусі Іосіф Шагал адзначыў, што гэтая падзея з’яўляецца знакам пазітыўных змен у свеце. Пасол запрасіў прысутных, як будучы ў Ізраілі, наведаць будынак мясцовага парламента, каб паглядзець аздубу інтэр’ераў, да якой прыклаў руку Марк Захаравіч. А характарызуючы творчасць свайго славутага цэжкі па прозвішчы, пасол нагадаў словы Іпы Эрэнбурга: “Шагал — Андрэсэн жывапісу”.

Старшыня праўлення “Белгазпрамбанка” Віктар Бабарыка прамовіў аб гатоўнасці і надалей спрыяць культурным праектам, якія ўмацоўваюць прэстыж нашай краіны.

У рамках мерапрыемства адбылася прэм’ера фільма рэжысёра Зоі Катовіч і сцэнарыста Веры Савінай “Марк Шагал. Нерэальная рэальнасць” вытворчасці “Белвядцаэнтра”.

Арт-“Zabor”. Першы тыдзень

24 ліпеня а 19-й ля агароджы парку Чалюскінцаў можна было пабачыць нямала мінакоў. І прычына сабрацца — прэзентацыя арт-праекта “Zabor”.

У чаканні вернісажу грамада бавіла час, слухаючы камерны аркестр і назіраючы за артыстамі на хадулях. Масштабная дзея нахштальт той, што адбывалася на плошчы Якуба Коласа, калі на ёй адкрывалася выстаўка рэпрадукцый твораў Марка Шагала. Лічы, традыцыя!

А тым часам праходзіла прэс-канферэнцыя. Начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч казаў пра асветніцкі аспект праекта, пра магчымасці далучэння да здабыткаў сучаснай выяўленчай культуры Беларусі. Ён таксама выказаў упэўненасць, што праект будзе мець працяг і развіццё.

На думку намесніка старшыні Мінгарвыканкама Ігара Карпенкі, гэты праект можна лічыць сучаснай версіяй колішняга “перасоўніцтва”, калі мастакі вынайшлі новы фармат стасункаў з гледачом. Да таго ж, на яго думку, арт-праект “Zabor” — удалы прыклад партнёрскага дзяржавы і прыватнага капіталу ў інтарэсах нацыянальнай культуры.

Кіраўнік кіраўнічай кампаніі “Зубр Капітал” — спонсара праекта — Алег Хусаінаў выказаў падзяку Міністэрству культуры і гарадскім уладам за апэратыўнае вырашэнне пытанняў, якія паўставалі ў часе рэалізацыі праекта. Асобна ён згадаў міністра культуры Паўла Латушку, каму належаць сама ідэя гэтай

выстаўкі. Спадар Хусаінаў мяркуе, што выстаўку варта вывезці за мяжу, у краіны, дзе Беларусь мае эканамічныя інтарэсы. “Культурныя кантакты спрыяюць дзелавым стасункам”, — дадаў ён.

А потым было адкрыццё экспазіцыі буйнафарматных рэпрадукцый твораў Віктара Альшэўскага, Руслана Вашкевіча, Сяргея Каваля, Уладзіслава Стальмахава. Акрамя вышэйзгаданых асоб, на вернісажы выступіў міністр культуры Павел Латушка. На ягоную думку, гэтая выстаўка — прыклад засваення нашай краінай заходнеўрапейскага досведу і скарыстання яго для патрэб уласнай культуры. Гэта экспазіцыя можа годна прадстаўляць Беларусь за мяжой.

— Год таму мне давалося быць у сталіцы Аўстрыі — Вене. Гуляючы па парку, я ўбачыў там выстаўку карцін. Узгадалася, што аналагічны праект існаваў некалі і ў Варшаве. Пазней я падумаў, што бачыў нешта падобнае і ў іншых еўрапейскіх сталіцах. Спытаў сябе, чаму б не правесці такую выстаўку ў Мінску, еўрапейскай сталіцы еўрапейскай дзяржавы. Нядоўга думаючы, прапанаваў рэалізаваць ідэю Цэнтру сучаснага мастацтва нашай краіны, — распавёў журналістам Павел Латушка.

Для мінчан выстаўка будзе доўжыцца да 1 лістапада. Потым арганізатары плануецца азнаёміць з арт-праектам жыхароў абласных цэнтраў краіны. Ну а там на далейгядзе — Вільнюс, Варшава, Стакгольм...

Вернісажы наведваў Пётра ВАСІЛЕЎСКА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Апошні смех за сезон?

Канец ліпеня, спякота, тэатральны сезон, здавалася б, закрыты. Ажно не! У Тэатры студый кінаакцёра вырашылі пасмяяцца — апошнімі. І сёння-заўтра, два дні запар, запрашаюць на прэм’еру спектакля “Хто смяецца апошнім”.

Гэта п’еса Кандрата Крапівы, створаная ў 1939-м, мела найшчаслівы лёс. Яе не толькі адразу ж паставілі ў Купалаўскім тэатры, які тады называўся БДТ-1, але і па-

везлі на Дэкаду беларускага мастацтва ў Маскве, якая прайшла ў чэрвені 1940-га. Ведаючы рэзка сатырычны змест п’есы, можна толькі здагадавацца, наколькі рызыкаўным было паказаць Сталіну (а ён любіў прысутнічаць на падобных творчых справаздачах) пастаноўку пра “перагібы” ў барацьбе з ворагамі народа. Але ў 1941-м драматург быў адзначаны за гэту п’есу Дзяржаўнай (тады Сталінскай) прэміяй СССР. Тую ж найвысокую ўзнагароду атрымаў і Глеб Глебав — выканаўца ролі стараннага, але запалоханага магчымымі рэпрэсіямі навукоўца Тулягі.

Дарэчы, сцэнічных “ператварэнняў” (дакладней, увасабленню) п’еса атрымала — безліч. Яна ставілася не толькі па ўсёй Беларусі — прафесійнымі тэатрамі і аматарскімі, але і ў іншых савецкіх рэспубліках. Як жа сёння будучы трактаваны хрэстаматыйна вядомыя вобразы?

Сваю версію прапануюць рэжысёр Алег Кірзеў, мастак Дамітрый Мохав, кампазітар Валерый Воранаў (з той пляяды маладых беларускіх музыкантаў, якія вельмі запатрабаваны ў Еўропе), харэограф Наталля Фурман — і практычна ўся акцёрская трупа тэатра.

Надзея БУНЦЭВІЧ

24 ліпеня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі прайшоў сумеснае пасяджэнне калегіі міністэрстваў культуры і адукацыі. На парадак дня было вынесена адзінае, але надзённае пытанне — “Аб правядзенні эксперымента па аб’яднанні сельскіх публічных і школьных бібліятэк”. Натуральна, пасяджэнне мела спрэс “міжведамасны” характар, бо вынікі названага эксперымента падвядзілі на стыку інтэраў міністэрстваў культуры і адукацыі. Апрача прадстаўнікоў названых органаў дзяржаўнага кіравання ў пасяджэнні прынялі ўдзел кіраўнікі абласных упраўленняў і раённых аддзелаў культуры, так і адукацыі.

3 пасяджэння калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Інтэграваная бібліятэка: школьная ці публічная?

Міністр культуры Павел Латушка нагадаў, што эксперымент ладзіцца ў адпаведнасці з даручэннем Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 29 кастрычніка мінулага года. Неабходнасць яго звязана з дэмаграфічнай сітуацыяй, з міграцыйнымі працэсамі. Але аптымізацыя сельскай сеткі бібліятэчных устаноў ніякім чынам не павінна паўплываць на развіццё бібліятэчнай справы, на даступнасць якаснага бібліятэчнага абслугоўвання.

На сля, падкрэсліў намеснік міністра культуры Тадэўш Стружэцкі, дзейнічае 82 працэнты публічных бібліятэк. Але за апошнія дзесяць гадоў кожную чацвёртую з іх прышлося зачыніць па вышэйназваных прычынах. Адсюль — і патрэба бібліятэчнай інтэграцыі. У эксперыменце прынялі ўдзел 124 установы (62 — публічныя, столькі ж — школьных) з 62 паселішч усіх абласцей. Пры выбары ведамаснай падпарадкаванасці аб’яднанай установы ў большасці выпадкаў была вызначана сфера культуры, а не адукацыі. У тым ліку і па той прычыне, што сённяшні сацыяльны дзяржстандарт прадугледжвае наяўнасць у кожным аграгарадку не менш чым адной публічнай бібліятэкі.

У ходзе эксперымента было выпрацавана некалькі схем аб’яднання. На базе арганізацыі культуры размешчана 46 аб’яднаных устаноў, 18 — у будынках, што знаходзяцца на балансе аддзелаў адукацыі. Дзве аб’яднаныя бібліятэкі дзейнічаюць у

будынках сельсавета і КБА... У большасці выпадкаў пры інтэграцыі ўлічваліся мясцовыя асаблівасці. Але было б памылковым сцвярджаць, што эксперымент прайшоў паўсюль гладка. У Баранавіцкім раёне, як было адзначана, ён меў збольшага ўмоўны характар: скараціліся стаўкі работнікаў, і школьная бібліятэка пачала працаваць да паўдня, а публічная — у паслябядзенны час. Пасля гэтага апошнюю ніяк не назавеш агульнадаступнай...

Сярод недахопаў аб’яднання называлася і тое, што толькі 38 працэнтаў інтэграваных устаноў камп’ютарызаваны, 26 працэнтаў маюць выхад у Інтэрнэт... Далейшае функцыянаванне інтэграваных устаноў, заўважыў Тадэўш Стружэцкі, будзе залежаць ад ініцыятыўнасці і распарядчасці мясцовых улад.

Намеснік міністра адукацыі Васіль Будкевіч заўважыў, што эксперымент пацвердзіў: у вёсках дзе больш за 400 жыхароў і прагназуецца рост навучэнцаў, — аб’яднанне немэтазгод-

што эксперымент у сістэме адукацыі (у адрозненне ад галіны культуры) прыпаў на канец навучальнага года і пачатак вакацыі. Маўляў, малавата пакуль інфармацыі для канчатковага аналізу і прыняцця праграмага рашэння. Пра перагляд сацыяльных стандартаў гаварыў начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Вярсоцкі. Аб’яднанне бібліятэк, казаў ён, варта весці не толькі ў маланаселеных вёсках, але і ў пэўных аграгарадах, дзе сродкаў на якасны рамонт школы хапіла, а на ўстаноўку культуры — не. Пра карысць аб’яднання са школьнай бібліятэкай на базе апошняй казалі дырэктар Барысаўскай ЦРБ Галіна Слесарэнка...

Словам, колькі было выступаючых, столькі і меркаванняў. І такая “стракатасць” у высновах — доказ не толькі таго, што праблема патрабуе надзвычай прадуманага ды ўважанага рашэння, але яшчэ і таго, што літаральна ў кожнай вёсцы да-

нае. А адна з галоўных праблем звязана з крыніцамі фінансавання інтэграваных устаноў. Гэта будучы сродкі культуры ці адукацыі? Начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алег Рыхкоў зазначыў, што эканамічны эффект ад скарачэння састарэлых будынкаў чакаецца за год у памеры 32-х мільёнаў рублёў. Значна пашырыліся кніжныя фонды, павялічылася колькасць перыядычных выданняў. Намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Брэсцкага аблвыканкама Ірына Чоўжык сказала пратое, што ў школьных і публічных бібліятэках розныя і крыніцы папаўнення фондаў, і бюджэты. На гэты першы намеснік міністра адукацыі Аляксандр Жук заўважыў, што аддзелы адукацыі і культуры быццам бы розныя, але райвыканкам — адзіны, і фінансісты ў ім — агульныя. Вось на гэтым прыпынку агульнасці інтарэсаў і варта вырашаць пытанне...

Дыскусію працягнула начальнік аддзела культуры Браслаўскага райвыканкама Галіна Караткова, якая сказала пратое, што прафесійны ўзровень бібліятэкараў галіны культуры — больш высокі ў параўнанні са школамі, дзе ў бібліятэках часта працуюць філолагі. І камп’ютарнае забеспячэнне ў ўстановах культуры — лепшае. Не маюць школьныя ўстановы і такой адладжанай цэнтралізацыі, як у публічных...

Начальнік аддзела адукацыі Шчучынскага райвыканкама Уладзімір Дубок наракаў на тое,

лейшая бібліятэчная інтэграцыя запатрабуе задавальнення менавіта мясцовых інтарэсаў. А вось той факт, што аб’яднанне сельскіх бібліятэк будзе працягнута і надалей, сумненняў не выклікае. З часам скарачаецца колькасць публічных устаноў. У бягучым годзе, па словах міністра адукацыі Сяргея Маскевіча, зачынена і 14 школьных бібліятэк. Таму, па словах кіраўніка Міністэрства адукацыі, патрэбны новыя нарматывы абслугоўвання насельніцтва. А намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па навукавай рабоце і выдавецкай дзейнасці Аляксандр Суша дадаў пры гэтым, што пад увагу неабходна браць не колькасць жыхароў паселішча, дзе будзе працаваць аб’яднаная бібліятэка, а колькасць чытачоў у зоне абслугоўвання той бібліятэкі.

Больш важнымі, словам, падаліся не пытанні тэрміналогіі (да прыкладу, ці можна называць публічнай бібліятэку, што ў выніку інтэграцыі працуе ў школьным будынку?), а сам прыпынкі аб’яднання і ягоныя звышзадачы. І зусім невыпадкова напрыканцы пасяджэння міністр культуры Павел Латушка яшчэ раз падкрэсліў, што эканамічны эффект ад аб’яднання публічных і школьных бібліятэк на сля — не мэта, а вынік. Галоўная ж сутнасць інтэграцыі — працяг сістэмнай, маштабнай бібліятэчнай працы з вясковым насельніцтвам.

Яўген РАГІН

“Крок наперад” у новы “Мір”

Як паведамляе КУП “Гомелькінавідапракат”, 2 жніўня адбудзецца адкрыццё абноўленага кінатэатра “Мір” у Гомелі.

На першы кінапрагляд запрашаюць дырэктараў раённых кінавідапрадпрыемстваў і кіраўнікоў абласных кінавідапракатаў. Першым фільмам, які пакажуць у адноўленым кінатэатры, стане музычны “Крок наперад-4” у фармаце 3D. Ужо з першых дзён пасля адкрыцця кінатэатр будзе

радаваць сусветнымі прэм’ерамі, маладзёжнымі хітамі і блокбастарамі, а таксама самым папулярным сямейным кіно... Да і ўвогуле, абноўлены кінатэатр абяцае быць прэм’ерным.

Зараз “Мір” мае адну кіна- і дзве відэазалы і ўмяшчае да 198 месцаў. Ва ўсіх устаноўлена самае сучаснае кінапраекцыйнае абсталяванне. У влікай знаходзіцца лічбавы кінапраектар Christie, які дазваляе паказаць фільмы ў лічбавым фармаце, і 3D-сістэма Masterimage. Набыты новыя мяккія крэслы, двухмесныя канапы.

Нельга абысці ўвагай новы экран. У кінатэатры ўстаноўлены сярэбраны экран памерам 9,6x4 м, які мае святлоадлюстравальны эффект і ідэальна падыходзяць для прагляду 3D-кантэнта. Гук прадстаўлены акустычнай сістэмай Dolby Digital Surround.

Асаблівасцю кінатэатра з’яўляецца VIP-зала на 6 месцаў. Цана наведвання вагаецца ад 15 000 да 70 000 рублёў, у залежнасці ад часу і выбару залы. Ёсць магчымасць забраніраваць білеты.

Аляксандра КАСКЕВІЧ
Аліна БАРКОЎСКАЯ

Справаздача па камандзіроўцы з развагамі

Закон аншлагаў і пустых месцаў. Ці прадказальны ён?

P.S. да фестывалю паводле крытыка

Шчыра прызнацца, на сёлетні "Славянскі базар у Віцебску" я ехала без асаблівага энтузіязму: чым можа здзівіць "чарговы" 21-ы фестываль пасля юбілейнага? Дый праграма, на першы погляд, не ўтрымлівала чагосьці незвычайнага. А вось вярталася з іншым настроём.

Кіно і тэатр з праекцыяй

І справа не толькі ў конкурсе, які па сваіх мастацкіх адкрыццях пераўзышоў, бадай, увесь фестываль. Прыемна, што некаторыя артысты і калектывы-заўсёднікі прапанавалі новыя, шмат у чым нечаканыя павароты ў сваёй творчасці. А тэмы для роздому "падкінула" не толькі тэатральная праграма, але і кіно.

Літоўская сужка "Гарачае сэрца" ("Тадас Блінда. Пачатак"), якую аўтары плануюць прывезці і на наш "Лістапад", — цудоўны прыклад таго, як трэба здымаць нацыянальныя фільмы. Гістарычная тэма і ўся сакавітасць літоўскага каларыту выяўлены праз агульначалавечыя каштоўнасці. І не проста "выкладзены на сподачак", а пададзены нешарагова, з выклікам гледача да ўнутранага дыялогу. Няма чаго здзіўляцца, калі фільм пабіў у Літве ўсе рэкорды па праглядах — пры тым, што ён ёсць і ў Інтэрнэце.

Тэатральная праграма, нягледзячы на перавагу "летне-забаўляльных", камедыйных антрапэры, трыма спектаклямі абвастрыла тэму мастацкай асобы і соцыуму. Адметным рэжысёрскім почыркам вылучаліся "Валянцінаў дзень", пастаўлены Раманам Самгіным, "Мальер" ("Кабала святош"), увадзены Валерыем Беляковічам (нядаўня прэм'ера Маскоўскага драмтэатра імя К.Станіслаўскага). А "Баба Шанэль" у працытанні таго ж Беляковіча аказалася не камедыяй пра старых, якіх незаслужана пакрыўдзілі, а трагіфарсам з вядомай дылемай: любіць мастацтва ў сябе — ці сябе ў мастацтве. Да ўсяго, спектакль дае безліч праекцый на саміх удзельнікаў фестывалю...

"Скрыня" ў "скрыні" не бачная?

Беларускі ўдзел у "Славянскіх базарах у Віцебску" становіцца ўсё заўважней. І гэта тычыцца не толькі ўласна артыстаў, але і, галоўнае, самога "кіравання" канцэртнага ў Летнім амфітэатры — на ўзроўні сцэнаграфіі, рэжысуры і харэаграфіі.

Сцэнаграфію ўжо шмат гадоў прыдумвае нястомны Зіновій Марголін. І хаця ён цяпер жыве і працуе ў Маскве, усё роўна застаецца "нашым". Вось і сёлета: не адмовіўшыся ад сучасных тэхналогій і выкарыстання святлодыёдных панэлей, злучыў іх з беларускім арнамантам. Цікавая дэталі: арнамент не ўзнікае як гэткае "намаляванае" камп'ютарнае "ўпрыгожванне", а з'яўляецца трывалай часткай сцэнічнай прасторы. Тых "квадраткі", што яго складаюць, знаходзяцца на нейкай адлегласці ад панэляў, якія замяняюць сабой уласна "сцены". Дарчы, слова "інтэр'ер" таксама тут невыпадковае: такая сцэнаграфія — зачыненага пакоя. "Скрыні" — прыкмета не проста сучаснасці,

але і найноўшых тэатральных тэндэнцый. Асабліва яна распаўсюджана не столькі ў драматычным, колькі ў музычным тэатры, паляпшаючы акустыку.

Урэшце, на тэлеэкране, калі артыстаў даюць буйным планам, усе гэтыя дэталі амаль незаўважныя. І сцэнаграфія пераходзіць з філасофіі ў сферу практычнага выкарыстання: малюнак не адцягвае ўвагу, галоўным становіцца колер, які стварае эмацыйны фон і, да ўсяго, дапамагае засяродзіцца на самім артысце.

Рэжысёрскі почырк

Асабліва сёлетняга фестывалю стаў надзвычай шырокі ўдзел айчынных рэжысёраў. На іх плечы ляглі пастаноўкі ўсіх самых "вузлавых" момантаў свята: адкрыццё, закрыццё, абодва конкурсы.

У адкрыцці адразу "чытаўся" рэжысёрскі почырк Вячаслава Паніна. Некаторыя нумары былі з'яднаняныя своеасаблівымі "пераходамі" — тэатралізаванымі, пластычна аформленымі дэфіле ў касцюмах ад вядучых дызайнераў Беларусі. Шкада толькі, што гэтыя паказы не знайшлі адлюстравання ў рэпліках вядучых, таму часам успрымаліся як штосьці незразумелае.

Незвычайны пралог для гала-канцэрта ўрачыстага закрыцця прыдумала рэжысёр Ніна Осіпава. Артысты выйшлі, быццам на фінал, нават разам заспявалі фінальную песню. Загучалі словы развітання. А потым раптам паступіла прапанова — "на пашош": маўляў, застаемя! Увогуле, гэты канцэрт стаў лепшым сярод іншых "гала". Нельга сказаць, каб у ім, як звычайна, не было "залішняга", "неабавязковых" нумароў. Але яны былі так умела "прыхаваны" добрымі атачэннем іншых кампазіцый, а часта яшчэ і ўласным відовішчам (пастаўленым нумарам, падтанцоўкамі, прыгожымі строямі ды іншым антуражам), што "паглыналіся" неяк незаўважна. Адзначу і тое, што такія нумары ў гэтым канцэрте часцей былі не беларускімі, а гасцявымі!

Цэлы блок у першай палове канцэрта (але не ў самым яго пачатку) атрымалі беларускія артысты. Вось дзе быў сапраўдны Дзень культуры Беларусі! Літаральна кожны нумар — нейкая нечаканасць, прэм'ера ці нават сапраўднае адкрыццё. Вось дзе былі зоркі — паводле мастацкай якасці. Ну, а паводле раскручанасці імёнаў — наперадзе, вядома, засталіся расіяне.

Вельмі адметнай сёлета была рэжысура абодвух конкурсаў — дарослага і дзіцячага. Да яе спрычыніліся віцебскія майстры Ірына Коўлена з тамтэйшага ГДК і Ігар Дзяшко, які апошнім часам выкладае ў Санкт-Пецярбургскім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў.

Абодва конкурсы пачыналіся адметнымі пралогамі — яркімі, відовішчымі, тэатралізаванымі, прыстааванымі да памераў і асветленасці сцэны. Асабліва ўразіў віцебскі Маладзёжны тэатр "Колесо" пад кіраўніцтвам Улады Цвікі. А колькі фантазіі было ўкладзена ў абедзве цырымоніі лёсавання! На дарослым — канкурсанты абіралі ручной працы статуэткі гадзіннікаў, што быццам сышлі

з палотнаў Марка Шагала. На дзіцячым — і ўвогуле пераносіліся ў Смагдавы горад.

Што акумуляваў Дзень Беларусі?

Цяпер пра той канцэрт, які, здавалася б, павінен акумуляваць здабыткі нашай нацыянальнай культуры. Так, у рэжысуры Веранікі Янушэўскай-Алтшэц былі нешараговыя ходы, разлічаныя на інтэрактыў. І харэаграфіі шмат было, прычым неаднастайнай, рознастыльвай. І артысты быццам небагі сабраліся. Ян Жанчак спяваў, прычым жыўцом, са зламанай рукой. Хлопцы гурта "Федэрацыя" абыгралі з'яўленне прыгажуні Вольгі Нікіфаравай у якасці вядучай. "Запальвалі" (кожны па-свойму) Саша Нэма, ансамбль "Бяседа". Як заўсёды, запомнілася Іскі Абалян з надзвычай стыльнай кампазіцыяй. Але колькі было незразумелага, неабгрунтаванага... І асобныя бліскаўкі патаналі ў агульным адчуванні нейкай ненатуральнасці, "бясконцаці".

Усё разам так і не склалася ў прыцягальны малюнак краіны і яе культуры. Можна, уся справа ў тым, што мы

Радзівон БАС: "Балансу не дасягнеш. Тое, на што, здараецца, народ набывае білеты, бывае далёкім ад мастацкасці. Я не бачу іншага выйсця, як паспрабаваць зарабіць на чымсьці адным — і потым укласці гэтыя грошы ў тое, што, можа, не прынясе прыбытку, затое стане высокамастацкай з'явай".

хочам ахапіць неабсяжнае? Баімся кагосьці абмінуць і тым пакрыўдзіць? Тыя ж украінцы — наадварот, штогод шукаюць нейкі новы крэатыўны ход. Здараліся ў іх і "правальныя" канцэрты, і папраўдзе шыкоўныя — усялякія. Але, што нязвычайна, — штогод з розным складам артыстаў. Максімальна, здавалася б, "абмежаваныя", загнаныя ў адну "зямлянку" абранага кірунку, але тым і цікавыя. То, пераважна, оперныя салісты, то рок-моладзь, сёлета — лаўрэаты віцебскага конкурсу розных гадоў і г.д.

Увогуле ж, 21-ы "Славянскі базар..." узняў безліч папраўдзе вечных фестывальных праблем. Адна з іх — мастацкага густу і чалавечай этыкі. Недарэчным "устаўным нумарам", што замянуў звыклы "антракт", стала выступленне знамага гумарыста Сяргея Драбачэнкі, неадптаванае да тэматыкі і асноўнай "танальнасці" юбілейнай вечарыны Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі "Нам 25!..". Затое раскручанае расійскае імя было "прыманкай" для гледача. А пра тое, што практычна ўслед за гумарам "а-ля "Аншлаг" шоу блок памяці артыстаў і сяброў аркестра, каго няма з намі, арганізатары чамусьці забыліся.

Вечная праблема — і глядацкіх густаў. На выбітнай праграме Прэзідэнцкага аркестра ў Канцэртнай зале "Віцебск" маглі там-сям пустваць месцы. А следам да ей на "развіталым туры" Ірыны Алегравай у Летнім амфітэатры са спевамі пад фанаграму — аншлаг..

Надзея БУНЦЭВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Віцебск — Мінск

21-ы "Славянскі базар у Віцебску" завяршыўся не толькі абменам віншаваннямі і канчатковымі статыстычнымі падлікамі. Дырктар фестывалю Радзівон БАС, праводзячы традыцыйнае закрыццё прэс-цэнтра, звярнуўся да журналістаў з прапановамі на наступны форум. І тым літаральна выпусціў джына з бутэлькі. Хаця, прызнацца, пажаданні былі самыя што ні на ёсць рэальныя: ахапіць Інтэрнэтам гатэль "Дзвіна", дзе штогод размяшчаюцца прадстаўнікі мас-медыя; адкрыць на афіцыйным фестывальным сайце форум ці гасцявую кнігу; здымаць на фестывалі ток-шоу, дзе, да ўсяго, абмяркоўваліся б уключаныя ў праграму канцэрты, спектаклі, кінастужкі; праводзіць пасля конкурсаў сустрэчы з журы, каб яго члены маглі патлумачыць свае ацэнкі. А яшчэ — каб героем адной з "Зорных гадзін" стаў бы сам Радзівон Бас. Не чакаючы той "зорнай хвіліны", мы звярнуліся да Радзівона Міхайлавіча ўжо зараз, эксклюзіўна.

Левыя

Пра надзвычайныя сітуацыі і "шквал эмоцый"

— 3 кожным годам вы ў час фестывалю выглядаеце ўсё больш задаволеным і спакойным. Надзвычайныя сітуацыі не здараюцца?

— І гэта норма. Па-першае, за гады існавання фестывалю ён атрымаў такі розгалас, што нават тыя, хто прыязджае да нас упершыню, ужо шмат пра яго ведаюць. Таму і пытанняў, што тут і як, узнікае куды менш. Па-другое, з кожным годам становіцца ўсё больш прафесійнай каманда, якая займаецца арганізацыяй. І калі ў гасцей фестывалю ўзнікаюць нейкія праблемы, яны звяртаюцца з імі да канкрэтных служб. Увогуле, я даўно ўжо давеўся, што мне не патрэбны супрацоўнікі, якія ставяць перада мной пытанні: маўляў, як вырашыць?

— Тут ёсць яшчэ і псіхалагічная дэталі. Чым хутчэй вырашаюцца пытанні, тым меншы "шквал эмоцый" яны выклікаюць і тым менш "грандыёзнымі" і "непераадавальнымі" яны ўяўляюцца. Але ж як гэтага дасягнуць? Часам прасцей "выконваць", а не прымаць рашэнні.

— Усё вельмі проста. Як толькі нейкая служба не можа самастойна вырашыць пытанне, з якім да яе звярнуліся, яна атрымлівае "мінус" — у ганарарнай частцы. Калі ж такіх "мінусаў" збіраецца некалькі — навошта ўвогуле мне такі кіраўнік?..

— І сваёй камандай, і сёлетнім фестывалем, як можна зразумець, вы задаволены?

— Так. Усё задуманае здзейснілася, не было адменена ніводнага мерапрыемства, а іх было — 77. Я скептычна стаўлюся да пытанняў: маўляў, што будзе новага? Хай на нашым фестывалі будучы традыцыйныя складнікі (адкрыццё і закрыццё, конкурсы, Дні культуры Беларусі, Расіі, Украіны, Саюзнай дзяржавы) — і штотраў іншае іх нападуненне. Колькасць мерапрыемстваў можа быць меншай, тры канцэрты на дзень у тым жа Амфітэатры, як гэта часам было сёлета, — замнога. Галоўнае, каб кожны наступны фестываль быў

Дэталі па сутнасці ў перадалімпійскім кантэксце

Спорт вышэйшых дасягненняў ужо не адно дзесяцігоддзе з'яўляецца масавым (і касавым) шоу, гэтаксама як, скажам, музычныя прадстаўленні. Сёння ўсё часцей можна назіраць сінкрэтычнасць. Да прыкладу, на адкрыцці ўсіх буйных спартыўных форумаў і тых жа Алімпійскіх гульняў зоркі эстрады выконваюць загалюную песню спаборніцтваў, а пад час саміх паядынкаў можна пачуць іх запісы ў перапынку паміж таймамі.

"Шайбу!!! — ключкі на лёд!.."

Пагадзіцеся, вельмі прыемна было пачуць у замежным лядовым палацы і па тэлевізары пасля кожнай закінутай беларусамі шайбы на сёлетнім Чэмпіянаце свету па хакеі ў Фінляндыі і Швецыі прыпеў знакамітай песні "Касіў Ясь канюшыну" ў выкананні "Песняроў".

Ды і ў родных сценах, а дакладней, у "Мінск-Арэне", пад час выступлення адзінага прадстаўніка нашай краіны ў Кантынентальнай хакейнай лізе — мінскага "Дынама" — рэгулярна гучыць беларуская музыка, і што немалаважна — бела-

рускамоўная. Да прыкладу, кожную гульню "зуброў" суправаджае іх гімн на роднай мове, які пачынаецца словамі "Шайбу!!! — ключкі на лёд! Шайбу!!! — волю ў кулак! Выхад, нібыта ўзлёт..." Галоўнае

ж патрабаванне ў музычных запятах кіраўніцтва хакейнага клуба — завадны характар мелодый.

А што прагучыць у Лондане?

Не адстаюць ад хакеістаў і айчынныя футбольныя клубы ды, уласна, алімпійская зборная, якая гэтымі днямі распачынае свае першыя матчы ў Лондане. Футбольныя заўзятары памятаюць, як, набыўшы білет на гульні нашай нацыянальнай зборнай у Мінску, варта было прыйсці за некалькі гадзін перад стартавым свістком арбітра і ўбачыць на алімпійскім стадыёне "Дынама" канцэрт зорак беларускай эстрады.

Беларускія атлеты ў Алімпійскай вёсцы Лондана.

Чэмпіён трох Алімпіяд, шматразовы чэмпіён свету, Еўропы і СССР, сцяганосец савецкай зборнай на Алімпіядзе ў Мюнхене, беларуская зборная — у Атланце і Афінах, віцэ-прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта нашай краіны, лепшы спартсмен Беларусі XX стагоддзя, ганаровы грамадзянін Мінска, аўтар падручнікаў па барацьбе, аматар класічнай музыкі і палявання... І ўсё гэта — пра Аляксандра МЯДЗВЕДЗЯ, барца вольнага стылю і чалавека, для якога Беларусь стала другой радзімай не на словах...

Аляксандр Васільевіч — асоба дзейная, неўтаймоўная, мэтанакіраваная. У часе і прасторы заспець яго цяжка: рыхтуецца да юбілею (16 верасня яму спаўняецца 75), займаецца навукай і трэнерскай дзейнасцю (дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі), гадуе ўнукаў і праўнучку. Карацей, "паляваць" на яго трэба напорыста і без стомы... Сустрэча, словам, адбылася — за нейкі тыдзень да пачатку лонданскай Алімпіяды, у выкладчыцкім кабінце Мядзведзя на другім паверсе БДУР. Пакой, быццам, немалы, але пры наяўнасці ў ім гаспадара — высокага і рухавага — падаўся, прама скажам, цеснаватым. Інакш кажучы, спартсмен, па-ранейшаму, у добраай форме і гатовы, як і заўжды, перамагаць...

Мускулы і... Бетховен Аляксандра Мядзведзя

Інтэрв'ю ў вольным стылі з трохразовым алімпійскім чэмпіёнам

— Вы зараз у Лондан на Алімпіяду збіраецеся, Аляксандр Васільевіч. А на станцыі мясцовай падземкі, што вашым прозвішчам назвалі, плануеце пабываць?

— Цікава было б патрапіць... Быў я ў Лондане на Чэмпіянаце свету ў 1966 годзе. Горад, упэўнены, змяніўся з таго часу. Ды і правядзенне Алімпіяды наўпрост углыбае на стануючы пераўтварэнні не толькі спартыўных збудаванняў, але і ўсіх без выключэння гарадскіх інфраструктур.

— А колькі краін мелі магчымасць бачыць за спартыўнае жыццё?

— Не лічыў, шчыра кажучы. Напэўна, дзясяткі краін давялося пабачыць. Нават на Паўночным Полюсе пабываў пасля адной з Алімпіяд. Вельмі цікавыя сустрэчы былі з мужнымі і самаадданымі людзьмі, што і спорт любілі, і самааддана працавалі на гонар нашай краіны.

— Вы нарадзіліся ва ўкраінскай Белай Царкве, у Беларусь трапілі ў 1956 годзе. Чым яна вас уразіла і прываражыла? Чым яна, на ваш погляд, ад іншых краін адрозніваецца?

— Служыў ва Уруччы, патрапіў сюды з цаліны. У таварняках нас, салдацікаў, везлі, але гэта ніякім чынам настрой нам не псавала. Маладымі былі... Беларусь літаральна на маіх вачах пераўтваралася. І Мінск прыгажэў і, як на дражджах, прырастаў новымі мікрараёнамі. Уручча цяпер і пазнаць цяжка... А ад іншых краін Беларусь адрозніваецца надзвычайнымі шчодрасцю і гасціннасцю. Людзі нашы — вельмі шчырыя і прыстойныя. Усе мае замежныя госці бясконца уражваюцца: на прыпынках грамадскага транспарту мінчане не кураць, на пешаходны пераход скіроўваюцца строга па сігнале святлафора. На нашых рынках ім падабаецца высокая якасць беларускіх прадуктаў. Масквічы нават спецыяльна едуць па сыры і каўбасы... І гэта яшчэ адзін доказ высокай культуры беларусаў — і ў зносінах, і ў вытворчасці. Дык ці можна было не ўлюбіцца ў гэтую культуру, што фарміравалася стагоддзямі.

— Прозвішча ў жыцці дапамагло?

— Я калі за мяжу тэлефаную, дык гаворку звычайна так пачынаю: "Беларускі буры вас вітае!" Карацей, Мядзведзь я, аднак без футра. Многія думаюць, што гэта псеуданім. Не, я спецыяльна архівамі цікавіўся — сапраўднае родавае прозвішча...

— Але каржакаватасць і рост — таксама родавыя? Адсоль — і прозвішча?

— У бабулі рост быў 1 метр 85 сантыметраў, 45-ы памер каваных ботаў, выпадкова дзесьці выменяў. Праўда, яна іх толькі для паходаў у царкву выкарыстоўвала, а так спрэс басанож хадзіла.

— Ведаю, Мядзведзіхай яе называлі...

— Працаўніцай была вялікай. Выхавала дзвюх дачок і трох сыноў... Калі бываю ва Украіне, заўжды яе магілку наведваю...

— Пра ваша ўваходжанне ў вялікі спорт ужо тамы напісаны. Мяне іншае пытанне цікавіць: упартасць і мэтанакіраванасць у атрымання перамогі — якасці спадчынныя (ад бабулі) ці набыта-напрацаваныя (ад трэнера і трэніровак)? Вам калісьці на барцоўскім дыване палец зламалі, а вы ўсё роўна лепшым у паядынку аказаліся...

— Так, гэта ў Мехіка было. Высакгор'е тамтэйшае на мой агульны стан не надта станюча паўглывала. А тут яшчэ палец гэты... Справа ў тым, што супернік — нямецкі спартсмен, якога здавён ведаў, — выпадкова ўдарыў па вялікім пальцы, той і хруснуў, аж вывернула яго ў другі бок. Судзя крычыць: "Доктара!", а доктар і са спаборніцтваў зняць можа, дык я сам

Не мемуары, а споведзь

У серыі "Жыццё знакімых людзей Беларусі" выдавецтва "Мастацкая літаратура" пабачыла свет кніга "Аляксандр Мядзведзь. Усё жыццё — барацьба".

Літаратурны запіс разваг знакамітага спартсмена зрабіў журналіст Сяргей Канашыц. Гэта не мемуары, а споведзь чалавека, для якога перамога стала нормай жыцця. Аляксандр Мядзведзь аналізуе свой лёс, распавядае пра эпоху, згадвае дзяцінства, юнацтва і сталенне.

Маналог барца аздоблены фотаздымкамі, што адлюстроўваюць яго ўпэўненае ўзыходжанне на спартыўны алімп.

Фота Юрыя ІВАНОВА

той палец з хрусам на месца паставіў. Супернік і дагэтуль мяне баяўся, а пасля такога "лячэння" і ўвогуле засумаваў... Вось так я і выйграў тым разам... Словам, калі бароцца, дык бароцца да перамогі. Натуральна, упартасць гэтая можа і праз гены перадавацца, і ад трэнера. Аднак галоўнае, відаць, не ў гэтым. Любы чалавек павінен "будаваць" сябе сам. І не толькі дзеля перамогі ў спорце. Нездарма мая апошняя кніжка называецца "Усё жыццё — барацьба".

— Лёгкіх перамог не бывае па вызначэнні?

— Якая ж гэта перамога, калі яна — лёгкая? Я зараз пра банальныя рэчы казаць буду: адразу і ўсё ніколі не атрымаеш. Жыццё, як і спорт, — вялікая карпатлівая праца... Былі і ў мяне зрывы-паразы (на "мосціку" стаяў, каб на лапаткі не паклалі), але гэта яшчэ больш падштурхоўвала да самаўдасканалення. Я навучыўся аналізаваць кожны ўласны пралік, пачаў весці падрабязны дзёнік сваіх спартыўных памылак. У выніку — абавязкова адыгрываўся. Да прыкладу, перамог на сямі чэмпіянатах свету

Лондан жыве Алімпіядай.

запар... Што хачу тут падкрэсліць? Спорт — занятак для творцаў.

— І з пункту гледжання менавіта творцы як ацэньваеце сённяшні стан нашага нацыянальнага мастацтва?

— І тут таксама патрэбна карпатлівая праца. І тут таксама варта аналізаваць уласныя памылкі, рабіць пасля гэтага высновы. Калі "зорка" хутка ўзнікае, гэтак жа хутка яна і "закатваецца". А вось Уладзімір Мулявін — зорка, бо ніколі не стамляўся

шукаць і знаходзіць. Леў Лешчанка, канцэрт якога на "Славянскім базары..." з задавальненнем паглядзеў і якога асабіста ведаю, — таксама зорка, бо пастаянна і прафесійна рухаецца наперад. І прагу такога руху проста неабходна выхоўваць у моладзі. Выхоўваць паступова, сістэмна і з гарантаваным вынікам.

— Па сталічнай вуліцы Каліноўскага, на месцы былога кіна-тэатра "Вільнюс" неўзабаве адкрыецца спартыўны цэнтр, дзе па вашай ініцыятыве моладзь будзе далучацца да спартыўнай барацьбы. Але, чуў, апрача спартыўных залаў там будуць памяшканні і для канцэртаў?

— Я б сказаў: памяшканні для творчых стасункаў неабякавых да спорту і нашай культуры людзей. Калісьці сустрэчы спартсменаў і артыстаў былі пастаяннымі і вельмі ўзаемаўзбагачалі кожнага з нас. У мяне і па сёння шмат сяброў і з пісьменніцкага асяродка, і з тэатральнага, і з мастакоўскага — да прыкладу, скульптар Іван Міско. З артыстамі Купалаўскага тэатра мы шмат кантактавалі на сумесных вечарах. І маскоўскія артысты да нас у Стайкі часта прыязджалі... А спартыўны цэнтр па вуліцы Каліноўскага будзе проста цудоўным! З "маладняком" трэба сур'ёзна працаваць, тады і з алімпійскім "золатам" праблем не будзе. Пры гэтым дбаць варта не толькі пра мускулы, а і пра душу... Асабіста я вельмі музыку люблю, пераважна класічную, да прыкладу, Бетховена. Музыка натхняе, дае станоўчы зарад, прымушае думаць, разважаць.

— Апрача класічнай музыкі вы яшчэ і паляванне любіце. А тут што прывабляе?

— Далучэнне да прыроды. Яна таксама натхняе і дае надзвычай пазітыўны імпульс. Вельмі высокая культура палявання, да прыкладу, на Браслаўскіх азёрах... Дый людзі на паляваннях збіраюцца вельмі для мяне цікавыя.

— Стрэльба, хутчэй за ўсё, — нямецкая?

— Не! ІЖ-12 1964 года. Кажу ж, не гэта для мяне галоўнае... Аднойчы прапанавалі па мядзведзя схадзіць, а я адмовіўся. Хто ж на родзіна палюе?!

— Аляксандр Васільевіч, якія шанцы ў нашай алімпійскай зборнай?

— Натуральна, не кожны вернецца з перамогай. Але Прэзідэнт Беларусі даў спартсменам правільны наказ: не толькі ўдзельнічаць у Алімпіядзе, а і належных вынікаў дасягнуць...

— Цікава, а пра што вы думалі, калі ўпершыню лепшым у свеце сталі?

— Адчуў гонар за тое, што апраўдаў спадзяванні краіны, трэнераў, сяброў, што здолеў выкарыстаць свае веды, аб'яднаць сілу і творчасць.

Гутарыў Яўген РАГІН
Фота з перадалімпійскага Лондана прэс-службы Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь

Праз 32 гады...

У 1980 годзе Алімпіяду прымаў Савецкі Саюз. Галоўныя падзеі, зразумела, адбываліся ў ягонай сталіцы. Паколькі паруснай рэгаце патрэбны марскія хвалі, дык пашчасціла Таліну. Яшчэ тры гарады — Ленінград, Кіеў і Мінск — былі далучаны да футбольнага турніру.

У сэнсе турыстычнай прывабнасці параўнанне з іншымі гарадамі алімпійскага кола было не на карысць Мінска. Турысту, які прыехаў на спаборніцтвы ў сталіцу Беларусі, па-за стадыёнам не было дзе і чым бавіць час, а зрабіўшы два крокі ад праспекта, які тады называўся Ленінскім, не было на што вока пакласці. Ды і сам праспект тады не ўспрымаўся помнікам гісторыі. Гэта сёння наша сталіца праз адраджэнне гістарычнага цэнтра і рэалізацыю амбітных праектаў кшталту Нацыянальнай бібліятэкі і комплексу "Мінск-Арэна" мае сапраўды еўрапейскае аблічча...

Праз Мінск праходзілі тыя турысцкія маршруты, што "па мясцінах баявой і працоўнай славы савецкага народа". Таму ўся інфраструктура горада была збольшага разлічана на непераборлівага савецкага турыста. Далёкім ад еўрапейскіх стандартаў быў гарадскі побыт, дызайн вакзалаў і гасцініц. Я ўжо не кажу пра сэрвіс. Памятаю, як я быў уражаны, калі ў 1979 годзе ўпершыню пабачыў у Мінску двухпавярховы аўтобус з замежнымі турыстамі. Раней гэтыя лайнеры Мінск абміналі, прастуючы ад Брэста на Маскву. Ён глядзеўся, не раў-

нуючы, як карабель іншапланецян.

Пагадзіцеся, сёння, ч а к а ю ч ы Чэмпіянату свету па хакеі-2014, мы можам здзівіць гасця з якой хочаш краіны свету!

Падстава згадаць пра Беларусь

У 1979 годзе я быў дыпломнікам кафедры графічнага дызайну Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. У тым годзе шэраг нашых заданняў так ці інакш датычылі будучага алімпійскага футбольнага турніру. Гэта падтурхнула мяне да думкі прысвяціць Мінску і Алімпіядзе сваю дыпломную работу.

Прысвечаныя Мінску буклеты і наборы паштовак, што выйшлі з друку напярэдадні Алімпіяды, больш чым на палову складаліся з выяваў "МАЗаў", "БелАЗаў", саламяных лялек і народнай керамікі. А галоўнымі тураб'ектамі Мінска і ваколіц афіцыйна лічыліся Дом-музей першага з'езда РСДРП, Хатынь і Курган Славы... І ўсё.

Далучэнне нашай сталіцы да кола алімпійскіх гарадоў уяўлялася мне добрай магчымасцю нагадаць свету пра Беларусь. Давесці, што Беларусь — гэта не толькі партызанскі рух у гады Вялікай Айчыннай вайны і "БелАЗы" ў мірны час, а яшчэ — тысячагадовая гісторыя і еўрапейскага кшталту культура. Урэшце, акрамя спартыўных спаборніцтваў, кожная Алімпіяда мае яшчэ і культурную праграму.

Мінск напрыканцы 1970-х не быў люстэркам беларускай гісторыі. Вось мне і падумалася, што знакі нашай мінуўшчыны варта

Алімпійскі агонь на мінскім стадыёне "Дынама".

Юрыя ІВАНОВА з архіва

яву футбаліста з эмблемай Алімпіяды. Мне так хацелася пабачыць сваю работу надрукаванай, што я не стаў спрачацца з замоўцам.

Тое, што алімпійскую афішу Мінска рабіў учорашні студэнт, сёння я лічу абсалютна ненармальным. Беручы да ўвагі значнасць такой падзеі, як Алімпіяда, і тое, што гэтая афіша мусіла ўвайсці ў гісторыю, спорткамітэт з гарвыканкамам і Мінкультам павінны былі, відаць, абвясціць агульнабеларускі, а яшчэ лепей — міжнародны конкурс на яе стварэнне. Дзіўна і тое, што калі я прыйшоў са сваім плакатам, не сустрэў ля дзвярэй спорткамітэта натоўпу мастакоў-канкурэнтаў. Фактычна мой плакат прайшоў на безальтэрнатыўнай аснове...

Дадам, што футбаліст на алімпійскай афішы — гэта ігрок мінскага "Дынама" Пётр Васілеўскі, мой цёзка па імені і прозвішчы. Я папрасіў знаёмага спартыўнага фатографа знайсці мне выразны здымак, які можна было б перавесці ў плакат, і ён даў мне кадр мінскага форварда.

З Алімпіяды-80 пачалася трансфармацыя "ўзорнага савецкага горада", якім тады была сталіца

Як я рабіў плакат для Алімпіяды-1980

Рэтра-эсэ: Мінск у "алімпійскай зборнай"

Плакат да футбольнага турніру, здымак, што стаў яго прататыпам, і першая версія праекта ў манахроме.

Сімвал Алімпіяды-1980 — буры мядзведзь — на адной са сталічных будоўляў.

Юрыя ІВАНОВА з архіва

ліста ў спорткамітэт пры Савецкім Міністраў БССР і прапанаваў яго ў якасці афішы алімпійскага турніру. Паглядзелі і сказалі: "Рабі".

Адно ўнеслі карэктывы. Я размясціў выяву футбаліста на фоне піктаграмы, што сімвалізуе футбол. Такі візуальны ход падаваўся мне арыгінальным. Мне ж паралі спалучыць вы-

Беларускай ССР, у стылёвы мегаполіс. Ім Мінск стаў сёння. Мяркую, менавіта тады мінскія ўлады ўсур'ёз задумаліся пра імідж горада. Як вынік: адбудова Траецкага прадмесця, з'яўленне дэкаратыўных скульптур на праспекце Машэрава, распрацоўка планаў рэгенерцыі Верхняга горада...

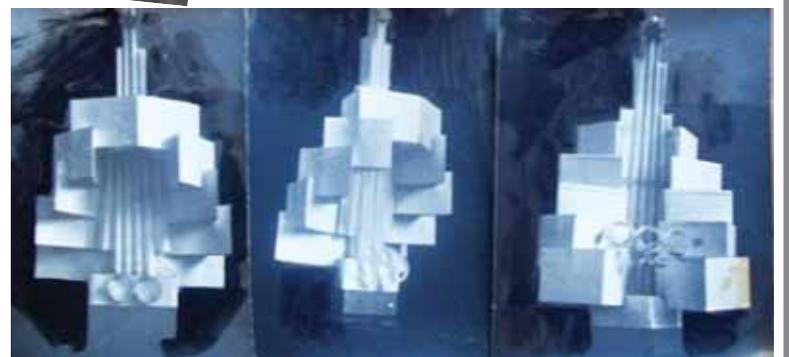
Праз два гады ў Мінску адбудзецца Чэмпіянат свету па хакеі. Буду рады, калі мая больш як трыццацігадовая даўніны спроба спалучыць у адзінае культуру і спорт будзе цікавай і сённяшнім дызайнерам.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

змясціць на плакаты, а плакаты тыя расклеіць побач з афішамі алімпійскага футбольнага турніру: паглядзеў чалавек на расклад гульні, а краем вока зачапіў культурную інфармацыю пра Беларусь. Для размяшчэння побач спартыўнай і культурнай інфармацыі меркавалася спраектаваць спецыяльныя стэнды, якія сваёй канфігурацыяй вылучаліся б з гарадскога асяроддзя і адразу прыцягвалі да сябе ўвагу.

На жаль, атрымалася не ўсё...

Задума была цікавая, але, прызнаюся, мне не хапіла досведу і ўпартасці давесці яе да ладу, а тым больш — да практычнай рэалізацыі. І тым не менш, частка майго дыплама — афіша алімпійскага футбольнага турніру — была надрукавана і стала часткай алімпійскага ландшафту Мінска. Я проста прынёс плакат з выявай футбо-

А так бачыліся тады культурна-спартыўныя алімпійскія інфармацыйныя стэнды.

Упершыню за некалькі гадоў беларускія ўдзельнікі не атрымалі лаўрэатства не толькі на дарослым, але і на дзіцячым конкурсе "Славянскага базару ў Віцебску". Але наўрад ці трэба рабіць з гэтага "нацыянальную трагедыю". Бо ўсе выступілі вельмі годна. А спеўныя дзеці як былі, так і засталіся адной з сапраўдных перлінак нашай эстрады. І, шырэй, спеўнай эстраднай школы.

Змяніліся канкурэнты!

або Стабільнасць стала нечаканасцю

Сёлетні дзіцячы конкурс выклікаў самыя прыемныя ўражанні — па ўсіх складніках. Ён пераадолеў, нарэшце, многія недахопы ранейшых такіх спаборніцтваў, якія сведчылі пра пэўныя хібы ў пачатковым музычна-эстрадным выхаванні. Так, значна палепшыўся рэпертуар. У ім амаль не засталася "перапеваў" надта дарослых па тэматыцы кампазіцый, смешнага "капіравання" заходніх зорак. Пра добрую падрыхтоўку сведчылі ледзь не ўсеагульна чысціня інтанавання, меншы працэнт "крыку" замест натуральнага гуказдабывання. У тым, як нямушана, шыра дзеці паводзілі сябе на сцэне, спалучаючы спевы з пластыкай і танцамі, адчувалася багатая канцэртная практыка.

Пры ўсім высокім узроўні ўдзельнікаў, на дзіцячым конкурсе, у адрозненне ад дарослага, адразу выявіўся лідар. Гранпры Марыям Бічашвілі з Грузіі быў цалкам прадказальным. І не толькі з-за асаблівай спеўнай і музыкальнай адоранасці дзяўчынкі, але і дзякуючы адметнасці рэпертуару, дзе спалучаліся сучаснасць і класіка, разнастайнасць вобразаў і ўласна вакальных прыёмаў. Першай прэміяй журы ацаніла артыстызм, энер-

гетыку і сапраўдны драйв Алішэра Жаксыбая з Казахстана. На другую прэмію "пацягнулі" прыгажосць голасу Дыяны з Румыніі, артыстызм Шухрата з Узбекістана і ўпэўненасць "маленькай Руспаны" — Паліаны Рыхак з Украіны, якая пераканалі не толькі купальскай песняй з акапальным пачаткам, але і зваротам да Майкла Джэксана. Пералічаныя якасці былі выяўлены ў іх настолькі ярка, што сапсаваць агульнае ўражанне не змаглі ніякія недахопы. Трэцюю прэмію атрымала лірычная Паўліна Скрабітэ з Літвы (удзельніца леташняга дзіцячага "Еўрабачання"), якая "расцвіла" на другой песні.

А што ж нашы дзяўчынкі? Іх перавагай была роўнасць і стабільнасць выступленняў. Гэтыя

Камертон

якасці, якія ў апошнія гады сталі ледзь не "ментальнымі" рысамі беларускіх канкурсантаў, даволі часта, заўважым, прыносялі перамогу. І стаўка на іх уяўлялася верным разлікам. Але як змяніліся сёлета канкурэнты! Калі раней стабільнасць вылучала нашых сярод іншых, дык цяпер, наадварот, "далучала" да астатніх. Пры такім высокім узроўні трэба было іншае — здзівіць. А ці ж "здзівіш" каго перамогамі беларускіх удзельнікаў? Пэўна, адсутнасць "конкурснага здзіўлення" і адыграла сваю ролю,

калі журы выносіла вердыкт. Так што Лізе Мураўёвай, як лепшай з беларускіх удзельнікаў, дастаўся спецпрыз Саюзнай дзяржавы.

Ды ўсё ж не будзем ідэалізаваць: нашым канкурсантам сёлета і сапраўды было куды расці. І песні, пэўна, маглі б быць больш яркімі і, галоўнае, конкурснымі, а не "звыкла дзіцячымі". І ў выкананні, на жаль, адчувалася стомленасць — замест эфекту "першаадкрыцця". Тым не менш, давайце віншаваць згаданую Лізу, Жэнечку Кляпіцкую і іх педагогаў з атрыманымі званнямі дыпламантаў Міжнароднага конкурсу.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку (на першым плане): пераможца конкурсу Марыям і старшыня журы Джэма Сепіашвілі.

"Ураган" — першае каханне?

На "Славянскім базару ў Віцебску" пачаў адзначаць сваё 10-годдзе Прэзідэнцкі аркестр Беларусі. Праграма "Ураган", складзеная з твораў папулярных замежных рок-музыкантаў і фрагментаў рок-опер, упершыню была прэзентавана ў сталіцы — у Канцэртнай зале "Мінск". Потым "абкатвалася" ў Гродне і Магілёве, асобныя нумары гучалі ля сцен Мірскага замка.

Але менавіта ў Віцебску да яе падключыўся лаўрэат міжнародных конкурсаў, знакаміты малады беларускі спявак Анатоль Сіўко, які апошнім часам удзельнічае ў самых выбітных замежных оперна-канцэртных праектах. І гэта дало праграме новае дыханне. Ці ўсе, дарэчы, ведаюць, што Анатоль калісьці пачынаў з маладзечанскага рок-гурта? Так што "Ураган" вярнуў яго, можна сказаць, да "першага музыкага кахання", але — на новым узроўні. Немагчыма было не заўважыць яркасць, адметнасць яго тэмбру, папраўдзе тэатральную вобразнасць, спеўнае і акцёрскае майстэрства найвышэйшага пілатажу.

Удзел у праграме дапамог зрабіць крок наперад лаўрэату колішняга конкурсу "Славянскага базару..." Георгію Калдуну. Праўда, для сапраўднага "урагану" яму не хапіла раскаванасці выканання такой музыкі. Выхаваны на джазе Яўген Слуцкі, студэнт БДУКІМ і пераможца нядаўняга праекта "Акадэмія талентаў", наадварот, пачуваў сябе ў стылістыцы надзвычай вольна, адчуваючы не толькі драйв, але і "палётнасць".

А як узрасла спрактыкаванасць самога аркестра, асабліва — групы медных! Гтарысты Улад Мазуркевіч і Ягор Дзыгун папраўдзе "запалілі" пуб-

ліку энергетыкай, памножанай на віртуознасць. І так, дарэчы, паспяхова, што зала не супакоілася, пакуль не пачула сольную гітару Улада. Дый слухачы, трэба сказаць, сабраліся неабякавыя, рэагуючы апладысмантамі на кожную знаёмую мелодыю ды пазнаны па першых гуках нумар. Фінальная ж кампазіцыя стала негалосным спаборніцтвам паміж усімі трыма вакалістамі і голасам гітары.

У выступленнях Прэзідэнцкага аркестра на першы план заўсёды выходзілі не столькі "камандна" кіраўнічыя функцыі Віктара Бабарыкіна, колькі яго музыканасць, часта — надзвычайнасць інтэрпрэтацый. Усё гэта было і гэтым разам. Але яшчэ больш заўважным стала і многае іншае. Тое, да прыкладу, як узрасла мануальная тэхніка маладога дырыжора, з'явілася асабліва пластыка, разнастайнасць, дакладнасць жэстаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Фотаракурс

шмат. Ёсць некалькі зусім старых, дарэвалюцыйных: прабабуля Кацярына Якаўлеўна ў гімназічнай форме, хутчэй за ўсё, у Рызе, дзе яна жыла ў багатых сваякоў. Агульны здымак пяці сясцёр — Кацярыны, Раісы, Ганны, Марыі і Юліі — 1920-х гадоў і такі ж, але ўжо пасляваенны. Маладая прабабуля ў строгіх касцюмах ды прыгожых сукенках, з мужам і маленькай дачкой Тамарай. Эвакуацыя на Урал, пасляваеннае жыццё ў падмаскоўным Міхневе, пераезд у Мінск у 1948-м, праца і святы, адпачынку і дачнае жыццё — усё захоўваецца ў некалькіх альбомах. Фотаздымкі канца 1950-х — пачатку 1960-х у альбоме для чарчэння, з прарэзамі пад памер здымкаў: маленькія карткі з эвакуацыі ў Сцерлітамак, кадры першамайскай дэманстрацыі 1946 года ў Мазыры, сям'я: тата, яго сястра Іна, бацькі Фрыда Пятроўна і Эмануіл Якаўлевіч ды бабуля Рыся (у рускай версіі — Рыся Шмар'ёўна, але часцей яе называлі мадам Бродская).

Бабулі, цёткі, сваякі ды сябры зноў носяць сукенкі, пінжакі і модныя капялюшыкі, збіраюць кветкі і разводзяць герань на падаконніках, ходзяць на

К.Кенігсберг. 3 серыі "Невядомы альбом".

"Старыя рэчы" — агульная назва даследаванняў Міхаіла Баразны, Андрэя Васілеўскага і Кацярыны Кенігсберг. Праект аб'ядноўвае фатаграфію, фатаграфію і, па магчымасці, некаторыя прадметы побыту 1940 — 1990-х гадоў.

Мастакі працавалі незалежна ад аднаго. Вынікі былі прадстаўлены гледачу вяноў у галерэі "Акадэмія" Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, затым — у Любанскім музеі народнай славы. Затым выставачны праект "Старыя рэчы" паказалі ў Карціннай галерэі Г.Х. Вашчанкі ў Гомелі.

Хто і навошта выкінуў фота?

Інтэлектуальныя гульні са старымі рэчамі

Для Міхаіла Баразны старыя рэчы — гэта, перш за ўсё, прадметы: побыту, асяроддзя, часу, эпохі. Стары свет, старыя рэчы цікавыя мастаку, яны выклікаюць устаміны пра сям'ю, пра важныя падзеі. Адносіны "старае — новае" — інтэлектуальная гульня. Кожны з прадметаў такой гульні распавядае пра яе: штодзённасцю ці святончасцю ўжывання, загнутым кутком пажойкага кардону кніжнай вокладкі, слядамі клею на ручцы кубка, іржой на металічным аб'екце... Задача даследчыка — пачуць апошні вопыт, уплесці яго ў задуму, збалансаваць суадносіны праўды і выдумкі ды прадставіць новую гісторыю. Вядомая серыя Міхаіла Баразны "Старыя рэчы" дала назву выстаўцы.

Даследчы праект Кацярыны Кенігсберг складаецца з дзвюх серыяў — "Невядомы альбом" і "Сямейны альбом". У іх старыя здымкі падтрымліваюцца і ўзмацняюцца сучаснымі.

пьямы, пацёртасці, абарваныя краі былі пакінуты так, як ёсць. Мяркуючы па імёнах ды імёнах па бацьку, гэта была яўрэйская сям'я. Хутчэй за ўсё, радзіна гэтая даўно эмігрыравала. А першая хваля яўрэйскай эміграцыі ў 1970-я гады вязджала праз Вену. Таму другая частка ўсіх фотаробот гэтай серыі, падкладка, задні план — сучасная здымка Венy.

"Сямейны альбом" складзены, як і належаць, з сямейных фота. Іх захавалася даволі

першамайскую дэманстрацыю, носяць наглуха зашпіленыя белыя халаты, гуляюць у валеі-бол ды пазіруюць на фоне "Перамогі" суседа, слухаюць радыё і адсылаюць тэлеграмы...

Серыя Андрэя Васілеўскага "Старыя рэчы ў старым свеце" — здымка прадметаў побыту мінулых гадоў, аднаўленне атмасферы таго часу з яго наўнымі ўпрыгожаннямі, масіўнымі гадзіннікамі, далікатнымі статуэткамі, каля-

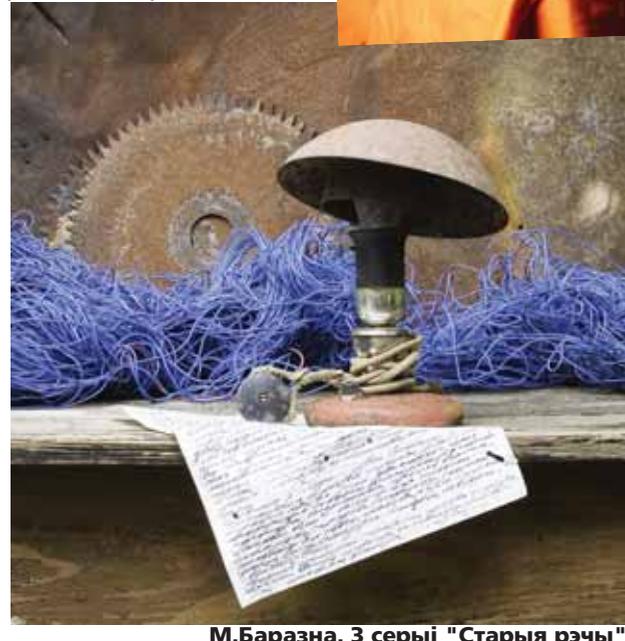

А.Васілеўскі. 3 серыі "Старыя рэчы ў старым свеце".

ровым шклom. Менавіта гэты, цяпер ужо не такі зручны і не вельмі зразумелы, матэрыяльны свет шмат у чым быў асновай свету духоўнага, які мае асаблівае значэнне і асноўную каштоўнасць для даследчыка.

Аўтарскія праекты, аб'яднаныя агульнай тэмай, нясуць адбітак гэтага часу і страчанага матэрыяльнага свету. З матэрыялу ўзнікае выява, з выявы нараджаецца якая гісторыя, з гісторыяй — яе інтэрпрэтацыя. Сама па сабе старая рэч — не больш чым прадмет. І толькі талент даследчыка дазваляе надзяліць яе гісторыяй, легендай, даць ёй новае жыццё...

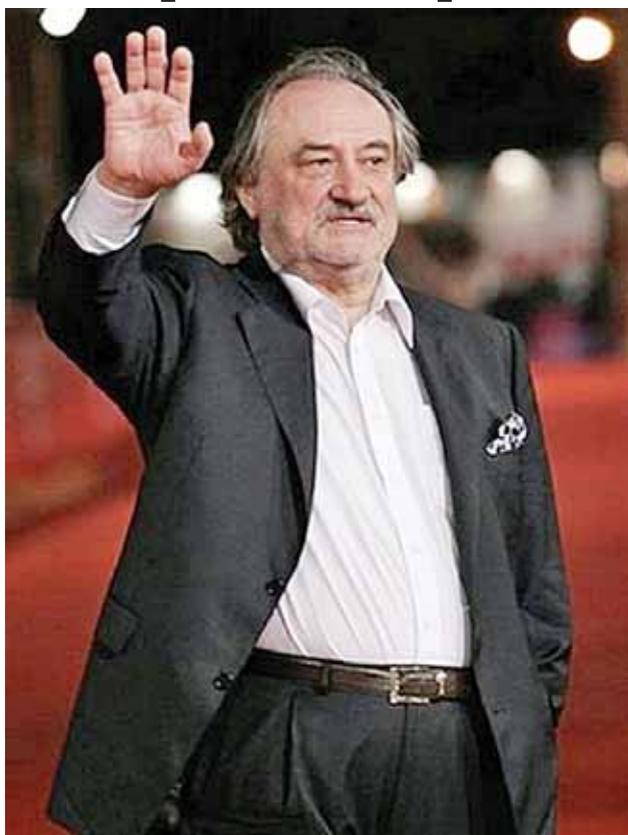
Кацярына КЕНІГСБЕРГ

М.Баразна. 3 серыі "Старыя рэчы".

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка накіраваў спачуванні родным і бліжкім народнаму артысту СССР, народнага артыста Украіны Багдана Ступкі. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Нам родны Артыст

"Здароўя вам, Багдан Сільвестравіч!" — такімі шчырымі словамі скончылі мы сваю папярэдняю публікацыю пра Багдана Ступку. На жаль, хвароба аказалася мацнейшай за пажаданны любімаму артысту з мільёнаў сэрцаў і вуснаў шанавальнікаў яго непаўторнага таленту.

На шчасце, у апошнія гады беларусам шанцавала бачыць Ступку часта. Прынамсі, лістападаўскімі днямі артыст імкнуўся знайсці дзень — другі, каб прыехаць у Мінск. З фільмам ці проста на наш Міжнародны кінафестываль. А то і са спектаклем на тэатральны форум. Карацей, у Беларусь, да сяброў, якіх у Ступкі было ў Мінску багата. Ды летась, каб атрымаць спецыяльны прыв Прэзідэнта Беларусі "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве", артыст прыехаць не змог...

І хоць сустрэч сам-насам з фэрычным Багданам Ступкам, з ягоным яркім талентам больш не будзе, засталіся ягоныя ролі і ягоныя словы, прамоўленьня і ў Беларусі — са сэрны, у час майстар-класаў, на сустрэчах з гледачамі.

"Заўжды любіў Мінск, Беларусь і беларускую мову. Гэта мова сяброў".

"Здымаць трэба шмат і рознае. Тады колькасць абавязкова прыйдзе ў якасць. А нацыянальнае кіно — высокамастацкае. І на Беларусі робіцца многае, каб такое кіно было".

"Якімі справамі, здзейсненымі на пасадзе міністра культуры, я ганаруся? Найперш, тым, што ўвёў Украіну ў праграму Венецыянскіх біенале... Неабходна было штосьці прыдумаць, асабліва з улікам таго, што фармат біенале менш за ўсё нагадвае звычайную выставку жывапісу, гэта найперш інсталляцыі. Нашы творцы прапанавалі праект: лепшыя "мастакі" ХХ ст. — Молатаў і Рыбентроп — малююць на карце Еўропы граніцы. Альбо быў яшчэ адзін варыянт, прывесчаны ідзі павярнуць рэчкі назад. Генеральны дырэктар біенале сказаў: "Украіна будзе на першым месцы". Але "традыцыяналісты" ад культуры пачалі абурацца, казаць, што трэба паказаць "сапраўдную" Украіну. У выніку ў Венецыі перад уваходам у парк раскінулі палатку, у ёй па-

ставілі тыны-пералазы, на якія павесілі гаршкі, і гэтак далей... Я не прыхільнік такога прымітыўнага прадстаўлення нашай краіны. Але ўсё роўна ганаруся тым, што Украіна выехала ў Венецыю.

Другое, што я зрабіў на гэтай пасадзе добрага, — выдаў загад, згодна з якім у кожны апошні чацвер месяца студэнты ўсіх навучальных устаноў, пачынаючы ад тэхнікумаў і заканчваючы ВНУ, салдаты тэрміновай службы і пенсіянеры маюць права на бясплатны ўваход на ўсе відовішчыя мерапрыемствы.

І трэцяе: Львоўскі тэатр Марыі Занькавецкай, у якім я вырас і вучыўся, я перавёў у статус нацыянальнага. Статус даваў магчымасць атрымліваць добрую зарплату. Таму што ў перыферычных тэатрах на той час былі надзвычай мізэрныя заробкі, а людзі, якія там працуюць, — сапраўдныя майстры".

"...Мастацтва не мае межаў і належыць усяму чалавецтву, не зважаючы на тое, на якой мове ты іграеш. Я б, дарэчы, — у якасці мары — калі б меў шмат грошай, хацеў бы ездзіць па свеце, і аднаго разу завітаць на Беларусь, вывучыць беларускую мову і сыграць у якім-небудзь спектаклі разам з вашымі актёрамі, хаця б і эпизодычнага персанажа".

"Я не разумею, што такое "рамкі акадэмічнага тэатра". Калі тэатр акадэмічны — гэта не значыць, што ён кансерватыўны. На эксперыменты неабходна ісці (хаця я і не прыхільнік радыкальных крайнасцей) абавязкова — без іх няма прагрэсу..."

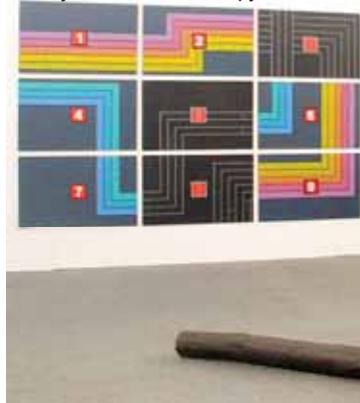

"Якім мне ўяўляецца нацыянальны тэатр? Я лічу, што на яго сэрце павінен ісці ўвесь найлепшы рэпертуар свету, усё лепшае, што было створана за стагоддзі існавання тэатра. Але ж пры гэтым неабходна памятаць і пра ўласныя сучасныя традыцыі... Нацыянальная культура — багатая!"

Нараканні на тое, што ў беларускім contemporary art няма культурных постацей, пазбаўлены сэнсу. Гэта зразумела кожнаму, хто бывае на выстаўках ды здатны бачыць. А вось культурнымі (ці хаця б заўважнымі) гэтыя постаці робяць тыя, хто адказвае за "раздачу статусу": суб'екты арт-інфраструктуры і медыя. Адназначна, усе пытанні — да іх, а не да мастакоў.

Пераканацца ў гэтым мог кожны, хто наведаў выставачны праект Сяргея Кірушчанкі "Метабалізм жывапіснай прасторы", што складаўся ажно з трох частак, размешчаных на двох пляцоўках. 60-гадовы мастак, які даўно мае культуру статусу ў "вузкім коле", ці не ўпершыню ў сваім насьцяжым творчым жыцці "прагучаў" на ўвесь голас. Справа тут — у канцэптуальнай выверанасці (цэласныя праекты, а не аморфная рэтраспектыва!), у бездакорнасці пабудовы экспазіцыі ды яе належным інфармацыйным забеспячэнні са "стадарожнай" праграмай семінараў ды экскурсій.

Аўтар выстаўкі нярэдка спалучае ў адной асобе ўсе магчымыя функцыі: і куратара, і экспазіцыянера, і капірайтара разам з карэктарам, і нават грузчыка, і канешне ж, спонсара... Глядач зазвычай адчувае гэтую "шматстанковасць" на ўласнай скуры. "Метабалізм" парушыў завядзёнку. Праект стаў супольным вынікам працы цэлай плыі розных інстытуцый ды асоб: Беларускага

саюза мастакоў, Палаца мастацтваў, галерэі "У", куратара Сяргея Шабохіна, мастацтвазнаўцаў, філосафаў і нават аднаго графіста. Тое, што атрымалася, — сапраўды ўражае! З'явілася пераканаўчая нагода перайначыць правакацыйны крылаты выраз "Нічога няма!", які нярэдка прымяняецца для характарыстыкі спраў у сучасным беларускім мастацтве, на "Нехта ёсць!".

Жывапісцу Івану Козелу — пяцьдзясят. Звычайна пад такую дату мастак ладзіць выставку, якая мусіць быць справаздачай перад гледачом, вызначэннем здабыткаў ды перспектывы.

На выстаўцы Івана Козела ў Палацы мастацтва дамінаваў краявід, што адпавядае творчаму менталітэту мастака. На яго думку, праз стан прыроды можна выявіць стан душы, глыбінныя з'явы і мімалётныя імпрэсіі.

Паводле творчага крэда Іван Козел — традыцыяналіст, прыхільнік рэалістычнай трактоўкі рэчаіснасці. Ён пачувае сябе часткай плыні, да якой стрычыніліся нашы класікі Фердынанд Рушчыц, Вітольд Бялінцік-Біруля, а ў пазнейшы час — Віталь Цвірка. Грунт манеры мастака — стрыманы каларыт ды кампазіцыйная ўраўнаважанасць, што характэрна і для прыроды Беларусі. Значны ўплыў на светапогляд Івана Козела зрабіў ягоны настаўнік пад час стажыроўкі ў Акадэмічных майстэрнях — Міхаіл Савіцкі. Прынцып Савіцкага "Пісаць не побыць, а быццё" ён імкнецца рэалізаваць і ў сваёй практыцы.

Выстаўка прэтэндуе на гэтую "выніковасць", звычайна для "юбілейных" нагод. Тым не менш, вальявым рашэннем мастака і куратара мінуўчынай было рашуча ахвяравана на карысць цяпершыні. "Асноўная страва" — той самы "Метабалізм", які ўключае творы апошніх двух гадоў ды займае амаль увесь другі паверх Палаца мастацтва — самую вялікую выставачную залу краіны. "Дэсерт" — новая версія папярэдняга буйнога праекта мастака пад назвай "Пара ўшчыльную заняцця прывезленым мастацтвам". Папярэдня чатыры дзесяцігоддзі творчага жыцця

манахромны фон пераразаюць роўныя краты. Аўтар параўноўвае іх з клеткамі — асновай усяго жыцця ў яго біялагічным вымярэнні. І, безумоўна, памыляецца той, хто лічыць, быццам мінімалізм — або мінімалістычнасць выяўленчых сродкаў — гэта вельмі лёгка. Насамрэч, гэта — абмежаванасць. Пагадзіцеся, цяжка зрабіць сытны абед з аднаго інгрэдыента. Уздзеінічаць жа на свядомасць гледача яшчэ цяжэй. А ў Кірушчанкі гэта атрымалася. Пры ўсёй сваёй герметычнасці, выстаўка стала інтэрактыўнай: яна правакавала на актыўнае ўспрыняцце.

вартанне да субстанцыі, да самых вытокаў. А вытокі — гэта колер, а не сэнс. З чаго пачынаўся кожны мастак? Дзіця бярэ фарбы і пачынае крэмаваць імі дзе толькі можна, адчуваючы ад гэтага першабытную радасць. Потым з'яўляецца гэтая вобразнасць, мінімум аналізу, потым — праявы акадэмізму, канцэпцыі, дыпламы... І вось, ужо на сёмым дзясятку, мастак ізноў вяртаецца да гэтай непасрэднасці, праўда, — на іншым узроўні...

Сяргею Кірушчанку зацесна ў двухмернай прасторы палатна. Таму жывапіс нека сам сабою становіцца асновай для аб'екта. Два

Contemporary art

"Сытны абед" з інтэрпрэтатарам

Праект з эвалюцыяй

Тэксты, напісаныя з гэтай нагоды — у тым ліку і самім мастаком, — разумныя ды пераканаўчыя, кампетэнтныя іх аўтараў па-за сумневам. Ды, тым не менш, словы ўсё адно застаюцца толькі своеасаблівай інтэлектуальнай "аблямоўкай" праекта.

Геаметрычныя выявы, пазбаўленыя мімесісу і вобразнасці, падаюцца цалкам непадуладнымі вербальнаму выплумацэнню ды ўвогуле хоць якой магчымай інтэрпрэтацыі. Гэта — рэч у сабе, што патрабуе не разумення, але толькі "ўглядання", не выплумацэння, але медытатыўнага ўстрыняцця. Падоўгу ўзіраючыся ў аднастайныя крацістыя структуры, глядач адчувае ў іх пэўную эвалюцыю, лёгкую змену прапарцыі паміж святлом і ценем. І прыходзіць да высновы: гэтыя зусім фармальныя структуры — усё ж жывыя. У іх прасторы абываюцца нейкія працэсы, зусім непрыкметныя на першы погляд. Як і біялагічны метабалізм, які паслужыў для мастака метафарай.

Напэўна, менавіта тут хаваецца ці не самы істотны парадокс фармальнага мастацтва. З аднаго боку, творы Кірушчанкі — гэта вынік эвалюцыі жывапісу як такога, і вынік ці не фінальны. З іншага — гэта не канец але — пачатак,

люстэркі — адно насупраць другога — ствараюць эфект бясконцага тыражавання рэчаіснасці. Банальны, але эфектыўны спосаб пашырэння экспазіцыйнай прасторы ўтварае ў зале Палаца мастацтва бяздонны калодзеж. Іншы спосаб трансгрэсіі аўтарскай практыкі — перформанс, відэадакументацыя якога была прадстаўлена ў экспазіцыі. Людзі, якія стаяць на балконах звычайнай шматпавярхоўкі, перадаюць па ланцугу знізу ўверх карціны. Пачатак і канец руху застаюцца па-за кадрам. Больш за тое: крацістыя структуры сталі асновай для графіці (ля галерэі "У") і нават аздаблення мінскіх будынкаў (вядома, у выглядзе макетаў).

...Выпадкова сустрэўшыся з аўтарам на ганку Палаца мастацтва, пачуў ад яго, што "Метабалізм" можна разглядаць як заўяку на ўдзел ад імя Беларусі ў чарговым Венецыянскім біенале. Ахвотна пагадзіўся: заўяку — пераканаўчая. Але падазраю, што калі такі падыход да арганізацыі выставак у айчынным арт-супольнасці будзе практыкавацца і надалей, у Сяргея Кірушчанкі могуць з'явіцца сур'ёзныя канкурэнты.

Ілья СВІРІН
На здымках: творы з праекта Сяргея Кірушчанкі.

Крэда і кантэкст

Мастыхін

Стан прыроды — стан душы

Такія карціны, як "Мірскі замак", "Подых восені", "Зямля продкаў", "Сядзіба ў Лошыцы", — гэта канкрэтыка, за якой працьпваецца пазачасавы кантэкст і гістарычнае абагульненне. У той час як стала звычайным выкарыстанне пейзажыстамі фатаграфій у

якасці "падсобнага" матэрыялу, Іван Козел заўжды зыходзіць з уражанняў, абапіраецца на пленэры. Гэта — кансерватызм? Але тое дазваляе захаваць у творах цікавы для публікі і каштоўны для творчасці суб'ектывізм.

Галіна ГОРВА

І.Козел. "Беларускі краявід".

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

У 2009 годзе "К" змясціла артыкул "Ракіроўка адбылася. Калі чакаць выніку?" Гаворка ў ім вялася пра стан спраў ва ўстановах культуры Жлобіншчыны. Стан той, як падалося, быў досыць трывожным. Не выконваўся план па аказанні платных паслуг. Ремонт ГДК, распачаты аж у 1999 годзе, так і не быў завершаны. Шэраг сельскіх устаноў напярэдадні восені ўвогуле не мелі ацяплення. Культурна-працоўная дысцыпліна. За адносна малы час змяніўся ці не ўвесь склад аддзела культуры, які не меў раней нават сталага начальніка. Кадровыя ракіроўкі не прыносілі адчувальнага глэну... На рэдакцыйнай планёрцы было вырашана яшчэ раз вярнуцца да жлобінскай праблемы. Менавіта гэтым і была выклікана нядаўняя камандзіроўка... Станоўчага выніку ад тамтэйшых ракіровак, як аказалася, трэба было чакаць тры гады. Не бяру на сябе адказнасць сцвярджаць, што менавіта наша газета пэўным чынам паўплывала тады на стабілізацыю спраў у сферы культуры раёна. Проста на пасаду начальніка аддзела культуры Жлобінскага райвыканкама неўзабаве пайшоў артыкул у "К" прыйшоў дасведчаны і неаб'якавы спецыяліст.

Колькі каштуе "каравай"?

Такім чынам, час безуладдзя для аддзела скончыўся тры гады таму. Сённяшні ягоны начальнік — Віктар Бажан — працуе ў сферы культуры больш за тры дзесяці гадоў. У свой час кіраваў гарадскім аддзелам культуры, потым узначальваў ведамасны ПК металургаў... Карацей, не з вуліцы чалавек. Таму адразу ўзяўся за дысцыпліну. Вось тады, як сцвярджае сам Бажан, і адбылася апошняя кадрова ракіроўка... Прынцып кіравання ў яго цяпер нескладаны: "Пакажыце сваю работу! Менавіта ад яе выніковасці будуць залежаць і прэміяванні, і тое, колькі пазабюджэтных грошай застанецца ў вашай установе для яе далейшага ўмацавання". Гэткай жа тактыкі, натуральна, прытрымліваецца і галоўны бухгалтар аддзела Вольга Елісеева. Пазабюджэтных грошай застаецца ва ўстановах культуры толькі пры той умове, калі набывае за іх абсталяванне акупляецца і працуе на агульную справу. Менавіта на гэтай умове, да прыкладу, клубнікі вёскі Стрэшын атрымалі ад аддзела ноўтбук, які і выкарыстоўваецца цяпер з максімальнай аддачай на дыскатах.

У выніку аддзел за апошнія гады з ліку хранічных аўтсайдараў па выкананні плана платных паслуг здолеў трапіць у пяцёрку лепшых з дваццаці двух раёнаў Гомельшчыны. І колькасць народных і ўзорных калектываў перавысіла два дзесяцікі. І эпапея з рамонтам ГДК летась была завершана. І дзесяць неацэпеных клубаў не без поспеху спраўляюцца цяпер з планам па энергазберажэнні. І пераходны аграгарадкі "Чырвоны Бераг", "Майскае", "Пярэвічы" атрымалі ўрэшце свой сапраўдны статус...

Але галоўным падаецца ўсё ж тое, што ў аддзеле пачалі мэтанакіравана працаваць са спонсарамі. "У сувязі з правядзеннем VI рэгіянальнага свята дзіцячай творчасці "Рускі партрэт у беларускім інтэр'еры" з нагоды Дня яднання народаў Беларусі і Расіі Жлобінскі райвыканкам прапановае арганізаваць рэкламу прадукцыі вашага прадпрыемства ў ГДК і аказаць мерапрыемству фінансавую падтрымку"... Лісты з прыкладна такім зместам за подпісам намесніка старшыні райвыканкама Віктара Касцяйкова галоўны спецыяліст аддзела культуры Лілія Вашкоўская з зайздроснай перыядычнасцю рассылае па адрасах мясакамбіната, рамонтнага завода, вагоннага дэпо, футравай фабрыкі, Беларускага металургічнага завода... У выніку названае рэгіянальнае свята стала маштабным, яркім і брэндавым.

Пра спонсарства БМЗ — гаворка асобная. Віктар Бажан на заводзе — чалавек вядомы і паважаны (усё ж не адзін год кіраваў — і кіраваў няблага — Палацам культуры металургаў). І было б дзіўна, каб свой аўтарытэт начальнік аддзела не выкарыстаў з карысцю для агульнай аддзелаўскай справы. Толькі адзін, але красамоўны прыклад. Шыльды для ўстаноў культуры з падачы Бажана вырабляюцца менавіта на БМЗ. Кошт адной такой шыльды ў прыватніка склаў бы каля мільёна рублёў, а на заводзе — пад дзвеце тысяч. Дабрая? Мо і так. Але курачка (тым больш — на не заўжды ўраджайным "гародзе" культуры) па зернейку клею. А зернейка да зернейка — ужо каравай.

Начальнік аддзела культуры Віктар Бажан (злева) і старшыня прафкама БМЗ Аляксандр Каляда — сябры і сацыяльныя партнёры.

Рэцэпт ад "хранічнага аўтсайдарства"

Жлобіншчына: сустрэча праз тры гады з нечаканым вынікам

СДК аграгарадка "Чырвоны Бераг".

РДР у вёсцы Рэкта рамантуецца гаспадарчай групай.

Каб "чырвоным" не прайшло...

І не падумаіце, што складаю я зараз гэткую оду спадару Бажану. Проста факт застаецца фактам: за тры гады змены ў аддзеле адбыліся карэнныя. А сутнасць гэтых пераўтварэнняў, як падаецца, зацікавіць павінна кожны аддзел Беларусі, асабліва той, дзе і з псіхалагічна-маральным прыкладам не ўсё я мае быць, і паказчыкі кульгаюць, і ініцыятывы знізу не адшукаць...

А сутнасць нескладаная: дысцыпліна і яшчэ раз дысцыпліна. Яшчэ тры гады таму ГДК меў план па аказанні паслуг у 30 мільёнаў рублёў. Сённяшні план установы — 160 мільёнаў. Натуральна, зарабіць іх няпроста, тым больш, дваццацігадовы ремонт ГДК ніяк не спрыяў росту творчага імпульсу ягонага калектыву. Тым не менш, справа рушыць наперад. Як заўважыла мастацкі кіраў-

нік народнага харавога калектыву ГДК, заслужаны работнік культуры Беларусі Галіна Станіславава, былі б умовы для творчасці, а поспех прыйдзе. Умовы ўрэшце створаны. Рэжысёр народнага тэатра Мікалай Саснін распавядае пра пастаянныя раённыя гастролі калектыву. У рэпертуары ГДК стала больш маладзёжных разнажанравых праграм. Больш публікі — больш ахвотных спрычыніцца да славы самадзейных артыстаў. Павялічылася не толькі колькасць народных і ўзорных калектываў, але і колькасць гурткоў ды аб'яднанняў.

Па словах галоўнага бухгалтара аддзела культуры, актыўнічаць пачалі і на раёне. У мясяц Вольга Елісеева падпісвае да 30 калькуляцый на самыя розныя віды паслуг. Адсочвае, каб эканамічныя намаганні ўстаноў не праходзілі ў бухгалтарскіх справаздачах "чырвоным", то бок — з мінусавым вынікам. У адваротным выпадку на парадак дня паўстаюць меры непапулярныя, але вымушаныя — дэпрэміраванне. Дарэчы, сярэднямесячны заробак па адзеле склаў 2 мільёны 600 тысяч рублёў...

Па-новаму пачала працаваць і абноўленая гаспадарчая група аддзела культуры. Цяпер няма спасылак "Ці варта гэтым займацца, бо

грошай усё адно няма!" Грошы пад канкрэтныя аб'екты (пра іх — гаворка ніжэй) адшуквае начальнік аддзела, будаўнікі ж не развагамі займаюцца, а канкрэтнымі рамонтамі.

Займаецца аддзел і дзейнасцю, што патрабуе ліцэнзій, у прыватнасці — транспартнымі паслугамі. Аддзелаўскі ПАЗік на 23 месцы ледзь не штотыднёва возіць ахвотных на экскурсіі ў Гомель, жыхароў раёна — у жлобінскі аквапарк. Адзін такі "важ" прыносіць аддзелу каля мільёна рублёў.

Сапраўды папулярным стаў і гарадскі заапарк, які знаходзіцца ў падпарадкаванні аддзела культуры. Месціцца заапарк ля прыдняпроўскага парка (таксама — падпарадкоўваецца аддзелу). Побач — тэрыторыя былога льнозавода з забудовамі. Цяпер вядзецца пошук інвестараў для таго, каб і гэтая плошча, набывшы культурна-брэндавыя якасці, пачала працаваць на раённы бюджэт...

І апошняя фарба ў агульнай карціне апошніх культурных пераўтварэнняў. І парк, і заапарк, і ўсё 5 ДШМ раёна — юрыдычныя асобы. Цяпер прапрацоўваецца пытанне пра пэўную цэнтралізацыю клубных устаноў. Па словах Віктара Бажана, мяркуецца, што вакол буйных СДК (зольшага — аграгарадоцкіх) уз-

Галерэя спонсараў ад "К"

БМЗ — для Папартнага і не толькі

Старшыня прафсаюзнага камітэта Беларускага металургічнага завода Аляксандр Каляда — чалавек адкрыты і спрэс пазітыўны. Справы на БМЗ ідуць няблага — для аптымізму і павышанай камунікатыўнасці ёсць усе падставы. Сустрэўся з ім без праблем, хоць загадзя гутаркі і не планавалі. Дапамагло зольшага тое, што Віктар Бажан і Аляксандр Каляда — не толькі колішнія калегі, але і сябры-аднадумцы, бо "ў адну дуду дзьмуць": дбаюць, каб справа рабілася супольна.

Аляксандр Аляксандравіч доўга і аргументавана разважае пра сацыяльна арыентаваны бізнес. Маўляў, ягонае прадпрыемства — горадаўтваральнае, значыць, сфера заводскага ўплыву не толькі на сацыяльнае жыццё райцэнтра, але і раёна павінна няўхільна павялічвацца. А прафкам павінен працаваць у тым ліку і на гэта.

І робіць ён гэта вельмі няблага. Пры заводзе дзейнічае свая бібліятэка, пры Палацы культуры металургаў

(колішняя дзецішка Віктара Бажана) працуе процьма гурткоў. Чарговы раз сябры жартаўліва паспрачаліся, дзе больш прафесіяналізму: у ГДК ці ў ПК? І чарговы раз прыйшлі да высновы, што здаровая канкурэнцыя — рухавік культурнага прагрэсу. Але Віктар Бажан не забыўся нагадаць, што якасць мерапрыемстваў у ГДК — заўжды на вышыні, а тамтэйшы народны тэатр аналагаў у раёне не мае...

Менавіта народнаму тэатру ГДК завод праспансіраваў паездку на фестываль у расійскі Навазыбкаў. Пра тое, што БМЗ пастаянна "падсілкоўвае" свята "Рускі партрэт у беларускім інтэр'еры", я ўжо згадваў. Прадпрыемства — спонсар фестывалю "Стварай дабро", у якім бяруць удзел дзеці-інваліды і які ладзіцца пад эгідай аддзела культуры. І менавіта БМЗ набываў для СДК вёскі Папартнае дыскатэчнай і іншай апаратуры на 25 мільёнаў рублёў. Каментарыі тут, як кажуць, пазалішнія. А на пытанне "Чаму ж раней такога маштабнага ўзаемадзеяння не было?" адказ, даруйце, банальны: "І ў адчыненыя дзверы трэба стукацца".

нікнуць "кусты" з менш дробных — сельскіх клубаў, якія стануць філіяламі галаўных устаноў. У выніку памяняецца група аплаты працы, больш мэтавым стане фінансаванне СДК і СК... Наколькі карысная і жыццяздольная гэтая перспектыва — пакажа час... Неаспрэчна адно: культура Жлобіншчыны здолела выйсці з "застойнага часу" і навучылася атрымліваць асалоду ад уласнай самадэятэльнасці. Досвед, уласцівы далёка не кожнаму.

А гасцініца будзе на... дрэве

Цяпер — пра ініцыятыву знізу. А дакладней — пра той рэдкі пакуль выпадак, калі ініцыятыву гэтую трэба не стымуляваць, а стрымліваць. Справа ў тым, што ў вёсцы Рэкта пачаў дзейнічаць вельмі своеасаблівы Дом рамёстваў. Пад яго прыстасоўваецца будынак колішняй пачатковай школы. Творчай накіроўваючай сілай РДР стаў народны вакальны калектыў "Ярыца", дзе салісткай — майстрыха на ўсе рукі Ганна Серафімовіч, якая і лялькі робіць, і вышывае... Дык вось, дырэктар Рэктанскага РДР Тарас Панчэня проста фантазіруе ідэямі.

Ля будынка былой школка з'явіліся атракцыёны для дзяцей. Ля сажалкі ў садзе неўтаймоўны Тарас

Не чакаць на беразе

Кожны аўторак у раёне праводзіцца пасяджэнне штаба па аднаўленні гісторыка-культурнай каштоўнасці — сядзібнага дома XIX стагоддзя ў Чырвоным Беразе. Іншым разам — з удзелам начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Алега Рыжкова. Прэтэнзіі да рэстаўрацыі, якой займаецца адна з прыватных мінскіх фірм, няма. А вось да сталічнага праектнага інстытута — процыма. Тая сітуацыя, калі праектна-каштарысная дакументацыя аглачана, але пад час работ непазбежна ўзнікае патрэба аператыўных узгадненняў. А вось аператыўнасці гэтай мінскім спецыялістам якраз і не стае...

Тым не менш, сядзібны дом неўзабаве стане філіялам Жлобінскага краязнаўчага музея. У перспектыве на баланс аддзела культуры пяройдзе і старасвецкі будынак, у якім на сёння знаходзіцца дырэкцыя мясцовага каледжа. Тут, па меркаванні начальніка аддзела культуры, павінен размясціцца ўтульны гатэльчык. У марах Віктара Бажана і "прысваенне" гаспадарчых пабудов старадаўняга архітэктурнага ансамбля. І тут, няма сум-

Сядзіба ў Чырвоным Беразе стане неўзабаве філіялам Жлобінскага краязнаўчага музея. Фрагмент адной з адрэстаўраваных залаў.

збіраецца збудаваць невялікую летнюю гасцініцу на... старасвецкім дрэве. Побач размясціцца валеябольная пляцоўка. Карацей, РДР стане месцам цікавага і рознабаковага сямейнага адпачынку. Салісты "Ярыцы" і рамесніцкія майстар-класы стануць весці, і самадзейнаму вакальна-харэаграфічнаму мастацтву навучаць (зала для харэаграфічных заняткаў ужо гатова). А ў перспектыве Тарас Панчэня марыць надаць установе статус гасраэліковай аграсядзібы з ухілам менавіта на сямейнае баўленне часу. Прыватнікі са Жлобіна, па ягоным меркаванні, задумку павінны падтрымаць і ў пэўнай ступені прапансываць.

Начальнік аддзела культуры ў дадзеным выпадку імкнецца "адсартываць" перспектывы далёкія ад самых надзённых задач. А адна з іх — давесці РДР да ладу і запусціць на поўную магутнасць. Каб і сувеніры на продаж ішлі, і пераемнасць традыцыйных мастацтваў была гарантаванай. Толькі пасля гэтага ідэя з аграсядзібай запатрабуе свайго лагічнага развіцця. Але і сёння ў РДР не сядзяць склаўшы рукі: штомесяц "Ярыца" (а значыць — і Дом рамёстваў) зарабляе пад час канцэртаў — у тым ліку і ў санаторыі "Прыдняпроўскі" — па паўтара мільёна рублёў...

Дарэчы, на аднаўленні будынка пад РДР і добраўпарадкаванні прылеглай тэрыторыі працуе гаспадарчая група аддзела культуры. Асвоена на аб'екце больш за сто мільёнаў рублёў. Якасць працы Віктара Бажана задавальняе.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Жлобінскі раён — Мінск Фота аўтара

Хэдлайн рэгіёна: калі чакаць на медыязрух пра фестывальны рух?

У купальскія святы на Усходнім Палессі прайшоў фестываль "Берагіня", які шмат гадоў ахоўвае і дае новае жыццё каранёвым узорам харэаграфіі, спеўнага і інструментальнага этнічнага мастацтва нашай Радзімы.

Імкліва прабягаючы па "загугленых" на слова «фестываль» радках, можна даведацца, што гэта — «свята» і «прэзентацыя дасягненняў», якія часам нясуць асветніцкі і дабрачынны характар. Святуюць і прэзентуюць дасягненні на фестывальных меламаман, знаўцы кіно і тэатра, рокеры і медыявісты, піраманы,

сёлетняга фэсту сустраліся вопыт і маладосць, высокае сталае майстэрства і дзіцячая неспрэчнасць — носьбіты і пераемнікі традыцыі.

«Берагіня» сёння — фактычна, адзіны ў краіне сістэмны праект, які захоўвае і трансліруе ў часе помнікі фальклорнай спадчыны ўсіх рэгіёнаў Беларусі. Пачынаючы з турніра побытавых танцаў, праект за 13 гадоў існавання здзейсніў у краіне «танцавальную» і «фальклорную» рэвалюцыю: забытыя танцы, песні, інструментальныя найгрышы нашых продкаў пераймаюцца вусным шляхам — так, як было спрадвеку. Нарматывы яго ўдасканалюцца кожныя два гады: прыкладам, сёлета працавалі па канцэпцыі,

конкурсы гульнівых праграм і выканаўцаў на каранёвых народных духавых інструментах: дудзе, жалейцы, парных дудках. Аднак, каб гэта ажыццявіць, патрэбна вялікая папярэдняя праца, якую варта пачынаць сёння.

Бягучы год паказаў, што толькі адна вобласць — Брэсцкая — выканалала цалкам усе ўмовы канцэпцыі фэсту, і тое выключна ў сістэме ўстаноў адукацыі. Сістэма ж устаноў культуры рэгіёна, вымушаны прызнаць, спрабавала ігнараваць фэст, таксама, як і адказны за яго падрыхтоўку ды правадзенне Інстытут культуры Беларусі. У ім, дарэчы, даўно наспей час стварыць аддзел традыцыйнага мастацтва і этнакультурнага

Чаму этна — не "прагугліш"?

Пазіцыя прафесіяналаў

нават аматары эротыкі... Пошукавік, між тым, чамусьці захоўвае маўчанне адносна фэстаў этнічнай культуры і фальклору. Аднак агульначалавечыя каштоўнасці, для далучэння да якіх і ствараўся фестывальны рух, як вядома, — «не ўніверсальныя, а створаныя ў культурах асобных народаў»...

Чарговы раз задумацца пра дыялектыку жыцця давалося пасля VII Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня", які традыцыйна адбыўся на Купалле ў заснаванай у XVI стагоддзі Рудабелцы (цяпер — мястэчка Акцябрскі на Гомельшчыне) і мінімальна (для імпрэзы яго маштабу — і гэта яшчэ вельмі карэктны выраз) асвятляўся ў беларускіх СМІ.

Нігілізм у стаўленні да традыцыйнай культуры, абыякавасць да фальклорных фестывалю з боку медыяных крыніц, якія (асабліва — інфармацыйныя парталы ў Інтэрнэце) гатовы літаральна "абрушыцца" ад перанасычанасці інфармацыяй пра нефокальныя фэсты, — справа не зусім добрая, асабліва ў адносінах да такой з'явы, як «Берагіня».

Сёння 13-гадовы фэст, «прытулены» рудабелскай зямлёй з 1999 года, — шматступенны, канцэптуальны і відовішчы праект этнакультурнага выхавання і этнамастацкай адукацыі, праект для дзяцей і моладзі ўсіх рэгіёнаў краіны. Лік яго ўдзельнікаў ідзе на дзясяткі тысяч вучняў і сотні педагогаў. Да прыкладу, сёлета ў заключных імпрэзах двухгадовага фестывальнага марафону ў Акцябрскім прымалі ўдзел 900 чалавек. Але гэта — толькі «вяршыня айсберга»: нацыянальны фінал — вынік сістэмных адборачных фестывальных тураў у абласцях. А толькі ў рэгіянальных фэсце «Радавод» у Брэсце, які праводзіўся ў рамках «Берагіні», бралі ўдзел 17 000 чалавек. Пра ўзровень фестывалю сведчыць і рэстрэ яго журы і групы экспертаў: заснавальнік «Харошак» Мікола Дудчанка, адзін з найбуйнейшых украінскіх харэаграфу, прафесар Уладзімір Гадюскі, дацэнт Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі і вядомы этнамузыкалаг Ірына Папова і іншыя.

Так, «Берагіня» сёння — не проста фестываль. Гэта, мяркуюем, — апошня надзея традыцыйнай культуры Беларусі — надзея на існаванне ды пераемнасць каранёвага мастацтва нашага народа. На фестывальных пляцоўках

зацверджанай у 2010-м. Рэпертуар, касцюмы, пластыка рухаў, манера спеваў, асабліва сці маўлення — усё толькі сваё, са сваёй вёскай, рэгіёна... Творы пераймаюцца метадам дэманстратыўнай антрапатыкі («глядзі — вучыся — пераймай»).

Педагог пры такой методыцы — памочнік і дарадца, а не дыктатар ці трэнер-дэжурчык. Сама методыка выходзіць асобу, імправізатар, здольнага прымаць рашэнні і здзяйсняць актыўныя ўчынкі чалавека. Паколькі на фінальных імпрэзах «Берагіні» ў Акцябрскім збіраюцца лепшыя з лепшых у гэтай галіне з усёй Бела-

выхавання, які выконваў бы функцыі дырэктары «Берагіні» ды іншых падобных праектаў, працаваў над перавядзеннем фэсту ў якасць міжгаліновай дзяржаўнай праграмы, сачыў за аховай і пераемнасцю аўтэнтчнага фальклору ў месцы яго натуральнага існавання — на вёсцы, уводзіў фальклор у сістэму навучання школ, каледжаў ды ВНУ культуры і мастацтваў. Без гэтага сёння ўжо немагчыма захаваць нашу спадчыну. Гомельская вобласць і Акцябрскі раён не могуць перманентна выконваць справу, у якой зацікаўлена ўся краіна. Ды і аўтару праекта — этнахарэаграфу

Святуюць і прэзентуюць дасягненні на фэстах акадэмічныя меламаман, знаўцы кіно і тэатра, рокеры і медыявісты, піраманы, нават аматары эротыкі... Пошукавік, між тым, чамусьці захоўвае маўчанне адносна фэстаў этнічнай культуры і фальклору. Вось і фестываль "Берагіня" мінімальна (для імпрэзы маштабу названага форуму — гэта яшчэ вельмі карэктны выраз) асвятляўся ў беларускіх СМІ. У чым жа прычына?

русі, на фэсце можна пачуць заходнепалескія гартаньныя гаворкі, антыфонныя спевы ды мужчынскія валачобныя песні Падзвінны, траістую музыку Панямоння са скрыпкамі, басэтыя і бубнам, узоры гуртавых лірычных песень Усходняга Палесся, дыятанічныя цымбалы і дуду (беларускую валынку) Цэнтральнай Беларусі, дудкі і жалейкі Падняпроўя...

Пастаянныя арганізатары і фундатары фестывалю — Міністэрства культуры, Гомельскі аблвыканкам і Акцябрскі райвыканкам. Падаецца, яны знаходзяць параўменне ў сінхранізацыі арганізацыйных момантаў. Да «Берагіні» з павагай ставіцца UNESCO: старшыня Нацыянальнай камісіі па справах гэтай арганізацыі Уладзімір Шчасны — даўні назіральнік за яе лёсам. Высока ацэнены беларускімі і еўрапейскімі спецыялістамі фестываль удасканалюцца: у 2012 годзе з'явіліся новыя конкурсныя намінацыі («Мужчынскія ансамблевыя спевы», «Траістая музыка», «Народная проза»), на 2014-ы плануецца ўвесці

Міколу Козенку неабходна стварыць для яго рэалізацыі навукова-творчы калектыў. Справа з удзелам тысяч ахопленых каранёвым мастацтвам Беларусі дзяцей і падлеткаў гэтага вымагае.

Хочацца верыць, што «Берагіня» пераадолее плынь абыякавасці ды непараўмення і яшчэ доўга будзе аб'яргама Беларусі. Бо яна на гэта прыдатная, бо яна гэтага вартая... «Берагіня» — такое ж багачце, як лён, лес, чыстае паветра. Што на гэты конт мяркую заснавальнік фестывалю Мікола Козенка? Думаю, яму няма часу на роздумы, бо ён ужо плануе восьмы фестываль. Раім не прапусціць — у XXI стагоддзі так мала сапраўднага і так шмат імітацыі...

Энгельс ДАРАШЭВІЧ, доктар філасофіі, прафесар кафедры этналогіі і фальклору, Вячаслаў КАЛАЦЭЙ, кандыдат культуралогіі, загадчык кафедры этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў

РЭГІЁНЫ: МАЛАДЗЁЖНЫ ІНТАРЭС

У адным з майскіх нумароў нашай газеты "прамільнула" інфармацыя пра тое, што ў абласным свяце "Ня-свіжскі фест" прыняў удзел рок-гурт Капыльскага РЦК "Замкавая гара". Падумалася тады: а чаму б не зрабіць падборку пра "рокавыя" калектывы з глыбінкі? Мянжаюцца пакаленні, а моладзь па-ранейшаму звяртае рытмы сваіх душэўных памінаў з неўтаймоўнымі гітарнымі рыфамі заўжды жыццядайнага хард-рокавага драйву ў самых розных яго стылява-жанравых праявах. І раённыя рокеры тут, як падаецца, імкнуцца не адстаць ад сваіх аднадумцаў з буйных гарадоў... Карацей, мы пачынаем знаёміць чытачоў з самадзейнымі музыкантамі, што збіраюць на канцэртах у сваіх мястэчках немалую колькасць аматараў сучаснага, часам — альтэрнатыўнага — мастацтва... Глядзіце, гэтыя публікацыі падштурхнуць спонсараў пераўтварыць шматлікія раённыя рок-імпрэзы ў буйны маладзёжны фестываль рок-культуры.

Чаму рок пакуль "на разагрэве"?

Капыльшчына: "...Гара", што вырасла з ВІА

Менавіта з "Замкавай гары" і пачнем. Рок-гурт, па прызнанні яго кіраўніка Андрэя Раеўскага, вырас з аднайменнага вакальна-інструментальнага ансамбля. Дарэчы, намінальна каманда і застаецца ВІА, які за дзясятка гадоў існавання здолеў атрымаць званне "народны". Так што ў гэтай інастасі, распавядае Андрэй Раеўскі, "Замкавая гара" не без поспеху выступае на самых розных конкурсах патрыятычнай песні. Але галоўным кірункам дзейнасці гурт лічыць менавіта рок.

— Музыку і тэксты пішам самі, — дадае кіраўнік. — Працэнтаў дзесяць песень — беларускамоўныя. Ёсць і проста інструменталкі. Граем збоўшага лірычныя баллады, арт-рок...

"Замкавая гара" дзейнічае пры РЦК, з'яўляецца хэвлінерам маладзёжнага руху на Капыльшчыне. Андрэй Раеўскі кажа, што гурт працуе на пяць: піша дэма-запісы, рыхтуе свой сайт (з'явіцца дзесьці ў жніўні), удзельнічае ў фестывалях за межамі раёна. Апошні з іх — VII міжнародны байк-злет у Лагойску.

Слонімшчына: фестываль назваў "Акцыя"

Вядома, што больш-менш прыстойная гітара каштуе пад дзве тысячы долараў. Любая рок-каманда пачынае набываць канкрэтнае рокавае аблічча, толькі набыўшы прыстойныя інструменты. Гурт "Авангард" сваё "намацавае" ўсяго з год. Але робіць гэта, мяркуючы па відэазапісах у Інтэрнэце, досыць азартна.

Спачатку было... дрэва

У раённым гісторыка-краязнаўчым музеі Талачына працуе выстаўка мясцовага скульптара Юрыя Палякова, ужо даўно вядомага сярод прыхільнікаў мастацтва скульптуры на Віцебшчыне.

Шмат гадоў ён актыўна удзельнічае ў раённых ды абласных выстаўках. Экспанаваліся яго работы і на рэспубліканскім узроўні, калісьці ў Мінску ён арганізаваў і сваю персанальную выстаўку. Трэба адзначыць, што Юрый Палякоў — аўтар мемарыяльнай дошкі з гарэльефам У.Караткевіча ў Оршы. Адным з педагогаў Палякова з'яўляўся Заір Азгур, пад кіраўніцтвам якога мастак стажыраваўся ў творчых майстэрнях Акадэміі мастацтваў СССР. Сам скульптар выкладае кампазіцыю на Талачыншчыне. Многія яго вучні сталі прафесійнымі мастакамі.

У экспазіцыі прадстаўлены толькі работы з дрэва — любімага матэрыялу твор-

цы, — якія арганізавалі ўтульную прастору. Адметнасць выстаўкі яшчэ і ў тым, што ўсе работы паліхромныя. Увядзенне колеру, на погляд аўтара, узбагачае разьбярства і яднае яго з народным. Шэраг скульптур Юрыя Палякова выкананы пад уплывам народных майстроў.

Тэматычна прадстаўлены гістарычная тэматыка і сучаснасць. Дзве кампазіцыі прысвечаны Льву Сапегу, ёсць — Ягайла, Соф'я Друцкая (Гальшанская), Канстанцін Астрожскі. Значнае месца займаюць і творы як бы падледжаныя з жыцця: вось, напрыклад, маці забірае дзіця са школы; медыстра робіць хвораму ўкол;

Істотны недахоп — песень на беларускай мове няма.

Пэўны час "Авангардам" кіравала дырэктар Слонімскага маладзёжна-дасугавага цэнтра Іўса Данілевіч. Па яе словах, цяпер у гэтай установе дзейнічаюць яшчэ дзве рок-каманды. Ёна дало падставы правесці ў чэрвені рок-фестываль "Акцыя". Зала была паўноткай. А на жнівень запланаваны чарговы рок-канцэрт "Авангарда".

Рагачоўшчына: "разагрэў", але...

Дырэктар Рагачоўскага гарадскога дома культуры Наталля Дзегалевіч пераканана, што мясцовы рок-гурт, атрымаўшы

прапіску ў ГДК, не толькі наўпрост углывае на маладзёжную палітыку ў горадзе і раёне, але і немалым глядацкім попытам карыстаецца. Інакш кажучы, у ліку іншых калектываў мясцовага аддзела культуры рэгулярна папаўняе скарбонку пазабюджэтных паступленняў.

Гурт называецца "Sex". Кіруе ім рэжысёр народнага тэатра Валерый Клымчук. Музыкальныя інструменты ў рокераў — асабістыя, рэпетыцыйную базу, гукаўзмацняльную апаратуру забяспечвае ГДК.

Гурт таксама ўдзельнічае ў фестывалях. Па словах Валерыя, міжнародным рокерскім стасункам дапамагае Інтэрнэт.

Менавіта з яго дапамогай каманда пасябрала з маскоўскімі музыкантамі і пэўны час працавала на іх "разагрэве" ў турне па Украіне... Вялікай праблемай, лічыць Валерый Клымчук, падаецца тое, што рок у нашай краіне не надта атаясамліваецца з мастацтвам, таму і адпаведнага ўсебеларускага фестывалю пакуль няма...

Coda

Мы, натуральна, працягнем гаворку пра самадзейныя рок-гурты. Вельмі спадзяёмся пры гэтым на вашу, шануюныя чытачы, падтрымку. Такія каманды (і не абавязкова — пад "дахам" аддзела культуры) існуюць ледзь не ў кожным раёне. Самабытныя, яркія, цікавыя... Пішыце нам, як пачувае сябе маладзёжная культура ў вашым горадзе, мястэчку, пасёлку. Як яна развіваецца, чаго ёй не хапае, якія праблемы пераадоўвае, якія мае перспектывы? Паверце, адказы на гэтыя пытанні турбуюць не толькі моладзь... Карацей, рокеры Беларусі, яднайцеся!

P.S. Усе тры вышэйназваныя каманды апрача фотаздымкаў даслалі нам яшчэ і песні ў MP3-фармаце. Аб'яваем, што ўсе гэтыя работы будуць паказаныя эксперту-прафесіяналу, меркаванне якога мы абавязкова змесцім у хуткім часе.

Рок-варыяцыі з рэгіёнаў падбіраў Яўген РАГІН
На здымках: рокеры з Капыля, Рагачова і Слоніма.

Талачыншчына: жывое дрэва

хлапец з ружай чакае сваю каханую... Шэраг скульптур прысвечаны спорту, у прыватнасці, футболу. Усе работы, прадстаўленыя на выстаўцы, выкананы на высокім узроўні ды напоўнены чалавечымі пачуццямі, цеплынёй і вобразнасцю. Крэда Юрыя Палякова — працаваць без мітусні, а вынік — будзе...

Валерый КАЛЯСІНСКІ,
скульптар

"Фотасушка": першая тысяча

Рыхтуецца прышчэпкі і фотаапараты!

Дзякуючы крэатыўным людзям, іх нестандартнаму погляду на жыццё і жаданню размаляваць штодзённыя праблемы ды клопаты ўсімі колерамі вясёлкі, мы маем магчымасць кожны дзень заўважаць штосьці новае ў старым, зусім незвычайнае — у звычайным, арыгінальнае — у простым. Адным з такіх праектаў, на які не магчыма было не звярнуць увагу, з'явілася "Фотасушка".

"Сушка" — фармат выстаўкі, які спалучае ў сабе працу фотарафаў розных кірункаў. Удзел могуць прымаць як прафесіяналы, так і аматары. Сутнасць акцыі заключаецца ў наступным: кожны ахвотны можа стаць удзельнікам праекта, а свае работы патрэбна прынесці і развесіць на вярочцы з дапамогай прышчэпак для бялізны. Цікава, што ўласныя фота можна абмяняць на любыя здымкі іншых удзельнікаў. На адвароце фотакарткі дазваляецца напісаць свой зваротны адрас, пажаданне для ўдзельнікаў акцыі, пасланне будучаму ўладальніку работы.

— "Фотасушка" за адзін год закрунула амаль усе буйныя гарады краін былога Саюза, але Мінск чамусьці абмінула. Адзін з арганізатараў — Аляксей Зімін, выкладчык фатаграфіі — вырашыў правесці такое мерапрыемства і ў нас. Пад яго кіраўніцтвам адкрылі спецыяльную групу ў адной з сацыяльных сетак і там пачалі актыўна вешаць абмеркаванне. Такім чынам была зладжана першая "Фотасушка" ў Мінску.

— Ці вызначаеце загадзя тэматыку здымкаў?

Першы крок у сваім развіцці на Беларусі праект зрабіў 16 чэрвеня гэтага года — пры падтрымцы Музея гісторыі горада Мінска. Больш падрабязна аб праекце распавяла "К" арганізатар "Фотасушкі" Вольга МЕЛЬГУЛЬ.

— Упершыню такая "Сушка" прайшла ў Санкт-Пецярбургу ў маі мінулага года, пасля чаго аналагічныя акцыі пачалі праводзіць Масква, Растоў-на-Доне, Томск, Вялікі Ноўгарад, Новакузнецк, Петра-заводск...

— Хто быў арганізатарам "Фотасушкі" ў Расіі?

— Аўтарам ідэі з'яўляецца Андрэй Кезін, адміністратарам — Вольга Лувета. Стартваў праект пры падтрымцы і дапамозе Акадэміі Фотаздымка Санкт-Пецярбурга.

— Што падштурхнула правесці мерапрыемства ў Мінску?

— Мы думалі наконт тэматыкі, але вырашылі, што тэматычныя "фотасушкі" пакуль пачакаюць.

— Якой была рэакцыя на выстаўку наведвальнікаў і са-міх удзельнікаў?

— Па нашых падліках, на першай "сушцы" здымкаў было больш за тысячу, а лепш сказаць — больш за тысячу работ, якія заслужылі увагі. Многія перажывалі, што вельмі позна дазналіся пра выстаўку, спазніліся, не змаглі прыняць удзел у "Сушцы", прайсціся між фота і паспець узяць сабе на памяць хоць адзін здымак. Астатнія наведвальнікі былі поўнаццю задаволены, і нават здавалася, што пакадзіць дворык музея яны не спяшаліся...

— Якія планы ў вас на будучае?

— Мяркуем, наступная "Фотасушка" адбудзецца 4 жніўня.
Аліна БАРКОЎСКАЯ

Людзі і "кланы"

— Праўда, не абыходзіліся без прыкрых выпадкаў. Стужка Уладзіміра Бычкова "Жыццё і узнясенне Юрася Братчыка" па сцэнарыі Уладзіміра Караткевіча была літаральна знявечана папраўкамі. Асабліва не спадабаўся кіраўніцтву тэкст, які прамаўляе персанаж Данатаса Баніёнса, манах-езуіт: "Нам не патрэбны жывыя Хрысты, нам выгадна, каб Хрыстос быў драўляны і мёртвы". У выніку, цудоўны фільм быў настолькі перароблены, што яго нельга пазнаць. На вялікі жаль, першапачатковая версія не захавалася. Той варыянт, што выйшаў на экраны напрыканцы 1980-х, — бледная копія першапачатковай задумкі Бычкова і Караткевіча.

Зразумела, адносіны паміж творцамі ніколі не бываюць бязвольнымі. Тым больш, моцныя асобы заўсёды

"К" працягвае знаёміць чытача з успамінамі кінарэжысёра Леаніда Мартынюка, першую частку якіх мы друкавалі ў мінулым нумары газеты:

— "Беларусьфільм" напрыканцы 1960-х віраваў — кінематаграфічны працэс у тых гады вельмі ажывіўся. У Мінску актыўна працавала новае пакаленне творцаў — Віктар Тураў, Віталь Чацверыкоў, Ігар Дабралюбаў, Барыс Сцяпаннаў, Рычард Віктараў, крыху пазней з'явіўся Вячаслаў Нікіфараў, якія здымалі тады свае лепшыя фільмы. Тое, што рабілі на "Беларусьфільме" ў той час, глядзяць і сёння.

ліст, дзе паведаміў, што працуе на Далёкім Усходзе бульдозыстам...

І да "Пяцёркі адважных" меліся дробныя прэтэнзіі. У Дзяржкіно сказа-лі, маўляў, як вы прадстаўляеце партызанскі рух? Чаму дзеці ў вас змагаюцца, а даростлыя партызаны сядзяць у лесе? Ну што можна было адказаць на такую "крытыку"...

На жаль, знайсці тады годны сцэнарый у Мінску было неверагодна складана, рэжысёры за імі хіба толькі не палявалі. У свой час я скончыў фільмак, таму вельмі ўважліва ставіўся да выбару літаратурнай першакрыніцы. Але, апрача прозы Васіля Быкава, так і не знайшоў годнага варыянта. Нарэшце, даводзілася вельмі шчыльна працаваць са сцэнарыямі. Напрыклад, са стужкай "Неадкрытыя астравы" атрымалася вось якая гісторыя. Драматург

Сяргея Бандарчука ўдзельнічаў Уласаў. Патэлефанаваў яму ў Маскву. Трубку падняла жонка і праз колькі хвілін перадала, што чэмпіён толькі што пагледзеў па тэлебачанні мой "Вялікі трам-плін" і хоча пазнаёміцца з яго аўтарам.

Калі я прыехаў на асабістую сустрэчу, аказалася, што справы ў прастаўленага атлета ідуць так сабе: нейкія людзі пакупалі яго ўзнагароды. Ва Уласава ўсё наладзілася тады, калі ён выдаў кнігу "Асобы раён Кітая", напісаную па дзённіках яго бацькі — кадравага разведчыка. Быў спартсмен вельмі прыныповым: калі прачытаў сцэнарый Уладзіміра Куніна, ушчэнт яго раскрытыкаваў. Таму ролю, якую я прапанаваў Уласаву, у выніку выканаў артыст Аляксандр Парахаўшчыкоў.

"Жалезных гульні", дарэчы, таксама магло не быць. Справа ў тым, што на той час, апрача мастацкага савета, сцэнарый абавязкова разглядаўся "профільным" ведамствам. То-бок, калі стужка была пра спартсменаў — то Дзяржжамспортам. І калі яго чыноўнікі прачыталі "Жалезныя гульні", то ўпэўнена заявілі — тую частку, дзе маладога цяжкаатлета кормяць прэпаратамі, трэба выкрасіць, бо ў СССР допынку не бывае...

здымаў ўжо ў часы перабудовы. Гэта была яе першая роля, і на пляцоўцы з ёй даводзілася няпроста: Каця з неверагоднай цяжкасцю запамінала словы сваёй герайні, перад камерай нібы не чула ўказанняў рэжысёра. Але на слабую памяць паскардзіца не магла, бо пасля заканчэння здымак увечары магла на памяць цытаваць цэлымі старонкамі прозу рускіх класікаў. Хістала яе ў жыццёвым сэнсе вельмі моцна — вучылася то ў Маскве, то ў Ленінградзе... На гэты час я страціў яе з поля зроку, а потым даведаўся: стала яна музай літоўскага рэжысёра Шарунаса Бартаса, які здымаў яе ва ўсіх сваіх аўтарскіх стужках. Зазяяла там яе спраўдана міжнародная зорка. Калі яна развіталася з Бартасам, стала жонкай французскага рэжысёра Леаса Каракса. Сёлета ў конкурснай праграме Канскага фестывалю быў яго новы фільм, які ён прысвяціў памяці Каці. Яе не стала амаль год таму...

Ці неверагодны Уладзімір Басаў, які здымаўся са сваёй жонкай у тых самых "Сямейных абставінах". Ён быў геніяльным акцёрам — на агучванні спытаў мяне: "Хочаш,

Дык хто тут Шагал?

Дзве выстаўкі, прысвечаныя Марку Шагалу, можна наведаць у Віцебскім мастацкім музеі. Іх прынцыповая розніца — ва ўсім — дае багатыя падставы для роздуму.

Першая выстаўка яднае сусветна вядомага майстра і яго любімага выкладчыка, нагадваючы пра яшчэ адну юбілейную дату: сёлета спаўняецца 115 гадоў з дня адкрыцця ў Віцебску Школы малявання і жывапісу мастака Ю.Пэна. З гэтай нагоды Нацыянальны мастацкі музей Беларусі прадставіў для экспанавання ў рамках праекта "Выстаўка адной карціны. "Партрэт Марка Шагала" пэндзля Ю.М.Пэна" твор са сваіх фондаў. Ён напісаны ў 1914 ці 1915 годзе, калі Шагал вярнуўся з першай паездкі ў Парыж ужо знакамітым. Віцязчане дадалі да экспазіцыі шматлікія дакументы са сваіх фондаў, ліставанне мастакоў, якое раскрывае дынаміку іх узаемаадносін.

Дзверы насупраць — і цябе сустракае "Прысвячэнне Марку Шагалу", зладжанае Маскоўскім дзяржаўным музеем "Дом Бурганава". Пры ўсёй даніне павагі да таленту і творчай індывідуальнасці мастака Аляксандра Бурганава, які з'яўляецца адным з заснавальнікаў расійскай школы архітэктурна-дэкаратыўнай пластыкі, "прысвячэнне" аказваецца прыцягнутым за вушы. У цэнтры залы — папраўдзе, скульптурны партрэт М.Шагала (з "птушкай шчасця" ў руках, Эйфелевай вежай на палітры і абрысамі рыбы замест ног), які быў створаны А.Бурганавым ў 2008 годзе па замове П'ера Кардэна і экспанаваны ў Францыі. Побач — надта "плакатная" інсталляцыя "Ад'езд Марка Шагала ў Парыж" (2012) з абрэзенай рыбай і парасонам (маўляў, навошта ён рыбе?). А ўсё астатняе — каля 30-ці твораў А.Бурганава, яго ўнучкі Юліі Смалянковай і вучня Міхаіла Грачова (між іншым, выхадца з Беларусі), розных па стылях і якасці, вельмі цікавых і не надта, але... ніяк з Шагалам не звязаных.

Н.Б.

"Яршы" на пленэры

У Культурнай сталіцы Беларусі — чарговая культурная акцыя. Тры мастакі — Лявон Грышук, Андрэй Лычкоўскі і Міхаіл Нудноў (разам яны складаюць творчае аб'яднанне "Яршы") — зладзілі ў Нясвіжскім гісторыка-краязнаўчым музеі выстаўку.

Усе трое — жывапісцы, а Міхаіл Нудноў яшчэ захапляецца і керамікай. Мастакоў яднае любоў да прыроды, цікавасць да вясковага побыту. Ужо неаднойчы яны ладзілі свайго роду міні-пленэры удалечыні ад асфальтавых дарог. Плён гэтых сустрэч з прыродай сёння могуць ацаніць жыхары Нясвіжа і госці Культурнай сталіцы.

На адкрыцці выстаўкі навуковы супрацоўнік музея Ірына Калібаба, характары-зуючы творы экспазіцыі, адзначыла:

— Цудоўна, што ёсць людзі, здольныя бачыць прыгожае ў звычайным. Мы часам не заўважаем простыя, але вельмі важныя рэчы. Мастак жа заўжды знойдзе час, каб спыніцца і агледзецца, пабачыць самому і паказаць іншым прыгажосць быцця.

Агульную ж думку мастакоў выказаў Андрэй Лычкоўскі:

— Краязвяды нельга маляваць у студыі — на прыродзе нават фарбы змяняюцца. Каб застацца самім сабой, мастак павінен зліцца з прыродай.

Дарэчы, Яршы — гэта назва невялікай вёскі на Уздзеншчыне, дзе, уласна кажучы, і нарадзілася большасць прадстаўленых на выстаўцы работ. Ужо ў бліжэйшы час аб'яднанне "Яршы" прадставіць свае работы ў Клецку, Карэлічах, Слуцку, Баранавічах, Пінску.

**Віктар КІСЛЫ
Узда**

"Здымі гэты сцэнарый: будзе касавая стужка!"

Леанід Мартынюк. Трыццаць гадоў на "Беларусьфільме"

ствараюць вакол сябе моцны асяродак. Вось і на "Беларусьфільме" канца 1960-х — пачатку 1970-х хутка ўтварыліся своеасаблівыя "кланы" вакол найбольш выбітных творцаў. На жаль, паміж сабой гэтыя "кланы" не сябравалі, таму я стараўся трымацца далей ад магчымых канфліктаў, цалкам паглыбіўшыся ў стварэнне дзіцячых стужак...

Мой "дзіцячы акуп"

— Здымкі дзіцячага кіно для творчых людзей былі той аддушнай, якая дазваляла казаць хоць крышачку праўды ў гады "застоя". Галоўным рэдактарам маладзёжнай рэдакцыі тады была Валянціна Булавіна, якая мне заўсёды адкрыта казала: "Мы — не рэдактары, мы цэнзары!" Але нягледзячы на такія "грознія" заявы, у свой час яна мне прапанавала вельмі добры літаратурны сцэнарый масквіча Альберта Ліханава "Сямейныя абставіны". З гэтым фільмам у мяне звязана вельмі шмат.

Памятаю, як на мастацкім савеце да кандыдатуры актрысы Зінаіды Славінай на ролю маці галоўнага героя прычапіўся Віктар Тураў. Што рабіць? Напісаў аўтару сцэнарыя Ліханава, той быў вымушаны напісаць даўжэзную паперу, дзе тлумачыў, што зацвярджае ўсё акцёрскія пробы. Слова Масквы тады значыла вельмі шмат, і актрысу зацвердзілі. А ў галоўнай ролі ў мяне здымаўся Ігнат Данільцаў — падлетак, які за некалькі гадоў да таго сыграў у "Люстэрку" Таркоўскага. Без сумнення, ён — самы цікавы юны акцёр, з якім мне даводзілася працаваць. У яго быў незвычайны талент парадыста — ён мог імгненна "злавіць" голас і інтанацыю любога суразмоўцы, або адразу некалькіх. Цікава, што "Сямейныя абставіны" сталі яго другім і апошнім фільмам у якасці акцёра. Ужо тады ён вучыўся на скульптара і, у выніку, стаў мастаком.

Не стаў акцёрам і Косця Лінёўскі — адзін з маіх малых акцёраў на "Пяцёрцы адважных". Вельмі спадзяваўся, што ён паступіць ва ВГИК. Але спачатку ён пайшоў у войска, а потым даслаў

Леанід МАРТЫНЮК: "Знайсці тады годны сцэнарый у Мінску было неверагодна складана, рэжысёры за імі хіба толькі не палявалі. Апрача прозы Васіля Быкава, так і не знайшоў варыянта. Даводзілася вельмі шчыльна працаваць са сцэнарыямі. Напрыклад, для стужкі "Неадкрытыя астравы" драматург Канстанцін Губарэвіч зрабіў сцэнарый па аповесці Янкі Маўра "Палескія рабінзоны", прытрымліваючыся ходу гэтага твора, напісанага яшчэ ў 1930-я. Я вырашыў асучасніць сюжэт, прыійшоў да драматурга і папрасіў дазволу ўнесці праўкі. І ўнёс — цалкам перапісаў сцэнарый".

Канстанцін Губарэвіч зрабіў сцэнарый па аповесці Янкі Маўра "Палескія рабінзоны", прытрымліваючыся ў цэлым ходу гэтага знакамітага твора, напісанага яшчэ ў 1930-я. Я вырашыў асучасніць сюжэт, прыійшоў да драматурга і папрасіў дазволу ўнесці праўкі. І ўнёс — цалкам перапісаў сцэнарый. Такім чынам, героі Маўра ператварыліся ў сучасных школьнікаў — інтэлігентнага сына маскоўскага прафесара, які прыязджае на канікулы ў сельскую мясцовасць, і яго вясковага сябра.

Дарэчы, наконт Быкава. Калі ў 1991-м я ўсё-такі "прабіў" пастаноўку "Мёртвым не баліць", Быкаў пажартаваў: "Ну, Лёна, нарэшце, цяпер ты вылезеш з акупа свайго дзіцячага кіно!" Бо я заўсёды імкнуўся стварыць нешта больш сур'эзнае, больш "дарослае". Праўда, з "Мёртвым не баліць" так і не атрымалася — пасля распаду Саюза Масква ўжо не жадала фінансаваць беларускую карціну...

Самае цікавае — людзі

— Кіно дазваляе сустракацца з вельмі цікавымі людзьмі. Пад час працы над стужкай "Жалезныя гульні" давялося пазнаёміцца са знакамітым цяжкаатлетам Юрыем Уласавым. Сюжэт стужкі разгортаўся вакол супрацьстаяння двух спартсменаў — маладога і вопытнага. Я пачаў перабіраць магчымых кандыдатур на ролю другога і ўспомніў, што ў кінаспробах на "Вайну і мір"

Спорт для мяне быў заўсёды на важным месцы не толькі таму, што я здымаў стужкі на спартыўную тэматыку. У свой час я амаль 10 гадоў працаваў журналістам у "Фізкультурніку Беларусі", паралельна вельмі сур'эзна займаўся боксам (меў 58 сустрэч на рынгу, у 56 з якіх — перамога), з'яўляўся чэмпіёнам сярод юнакоў у рэспубліцы, трэцім сярод дарослых. Асабліва запомніўся бой, які адбываўся на сцэне Коласаўскага тэатра ў Віцебску. Практычна на першых секундах я атрымаў ад суперніка вельмі просты, але магутны ўдар і адразу страціў прытомнасць. Ачуняў, калі рэферы прамаўляў лічбу "пяць", і прымусіў сябе ўстаць на ногі. Запомніліся тэатральныя каласнікі, што добра бачыліся менавіта з той пазіцыі, у якой апынуўся, лежачы на падлозе. Пасля каманды працягваць бой заўважаў, што супернік "раскрыўся", і адразу даў яму па падбородку... Накаўт! Я перамог, і гэтая перамога адгукнулася мне праз колькі часу, калі я ўпершыню ўвайшоў у кабінет дырэктара "Беларусьфільма" Іосіфа Дорскага. Не паспеў адкрыць рота, а той: "А, Мартынюк! Памятаю, памятаю, як ты ў Віцебску адным ударам хлопца ў накаўт адправіў!"

Тое, дзеля чаго... — Яшчэ адно маё цікавае знаёмства — актрыса Кацярына Голубева. Я ўзяў Кацю на галоўную ролю ў "Навучыся танцаваць", стужку, якую

фокус пакажу?" Потым адварнуўся ад экрана, але тэкст з яго вуснаў усё роўна ідэальна ўкладваўся ў артыкуляцыю яго героя. Дарэчы, ён шмат імправізаваў як на пляцоўцы, так і на агучванні. Многіх фраз, якія ёсць у стужцы, не было ў сцэнарыі. Басаў іх прыдумаў ужо пасля здымак і па-майстэрску "ўклаў" у артыкуляцыю свайго героя на агучванні.

Ніколі не забуду Аляксандра Парыцкага. У адрозненне ад шэрагу іншых кіраўнікоў нашай студыі, якіх пасылалі "на кіно" без аніякага вопыту працы ў кінавытворчасці, той быў вельмі прафесіянальна чалавек. І калі на "Ветразях майго дзіцінства" мы раптам даведаліся, што плёнка з вельмі важнымі эпізодамі праяўлена з бракам, то менавіта Парыцкі дапамог выйсці са становішча. Праз тры дні было ўжо немагчыма, таму на іх з дапамогай падвоенай экспазіцыі наклалі кадры зорнага неба. Атрымалася досыць рамантычна і відовішчна...

— Зразумела, зрабіць усё, што хацелася і было задумана, не ўдалося. Увесь час мяне непакояць думкі аб той творчай вазе, якую я бы мог "узліць", але да якой аказаўся недапушчаны. Але ні пра што не шкадую! І, нягледзячы на ўсе цяжкасці, крыўды і забароны, лічу тыя гады самымі шчаслівымі ў сваім жыцці...

Занатаваў Антон СІДАРЭНКА

Пачуццё, што апаноўвае пры перагортванні старонак старадаўніх фаліянтаў, сярод якіх — і адзіны ў Беларусі арыгінал Статута Вялікага Княства Літоўскага, надрукаваны ў 1594 годзе, — незвычайнае, і перадаць яго, бадай, немагчыма. Гэта, адначасова, і незвычайнае ўзрушэнне, і далучанасць да гісторыі, і гонар за сваю краіну, за тых людзей, што тут жылі і выдавалі такія творы, ды шмат што яшчэ. І спрабуеш чытаць гэтыя кнігі на старабеларускай мове — так, як чыталі іх нашы продкі...

Цяпер, дзякуючы спонсарам і неабякавым людзям, беларускія старадрукі знаходзяцца ў нашай краіне, а дакладней — у Музеі гісторыі Магілёва. Пра паспяховае ажыццяўленне гэтых акцый па вяртанні гісторыка-культурнай спадчыны "К" пагутарыла з дырэктарам установы Аляксеем БАЦЮКОВЫМ.

Пачатак гісторыі

— Аляксей Мікалаевіч, з чаго пачалася ваша дзейнасць па вяртанні на Беларусь страчаных каштоўнасцей?

— Справа ў тым, што яшчэ прыкладна год таму да мяне звярнуліся студэнт гістарычнага факультэта БДУ Андрэй Радкоў і загадчык аддзела публікацый і дакументаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Зміцер Яскевіч. Яны на адным з інтэрнэт-аукцыёнаў знайшлі царкоўны "Часоўнік" — кнігу, выдадзеную ў 1773-м у Магілёве. На сваім сайце мы абвясцілі добрачынную акцыю па зборы сродкаў на выкуп старадаўняга фаліянта. І даволі хутка на нашым рахунку апынуліся неабходныя 500 долараў. Так гэтая кніга трапіла да нас у музей. Таму сёлета, калі той жа Андрэй Радкоў знайшоў на адным з маскоўскіх аукцыёнаў выстаўлены на продаж Статут ВКЛ, мы таксама не маглі застацца ўбаку.

— Статут Вялікага Княства Літоўскага — не толькі агульнанацыянальная каштоўнасць, але і, наколькі я ведаю, гістарычна таксама досыць шчыльна звязаны з Магілёвам дакумент...

Аляксей Бацюкоў дэманструе выкупленыя старадрукі.

Старадрукі: вярнуць за 60 дзён

Калі ў Музеі гісторыі Магілёва ўздыхнулі з палёгкай?

сродкамі масавай інфармацыі. Да слова, ахвярадаўцамі ўжо сабрана больш за 5 мільёнаў рублёў.

— Так, бо Леў Сапега, які яго склаў і выдаў, акрамя ўсяго іншага, быў таксама і магілёўскім старастам. Да таго ж, Статут надрукаваны ў віленскай тыпаграфіі, заснаванай вядомымі магілёўскімі купцамі братамі Мамонічамі. Прычым выдаў яго знакаміты Пётр Мсціславец, таксама ўрадзенец Магілёўшчыны. Так што гэты Статут для нас, магіляўчан, мае, безумоўна, асаблівае значэнне. Вельмі важны ён, натуральна, для ўсіх беларусаў.

Граматыны піяр

— Сабраць 45 тысяч долараў (а менавіта столькі запрасяў за Статут уласнік) было, безумоўна, няпростай справай. Якім чынам удалося гэта зрабіць?

— З прапановай абвясціць акцыю па зборы сродкаў я пайшоў да гарадскіх улад, да начальніка аддзела культуры Магілёўскага гарвыканкама, — і там мяне ўсяляк падтрымалі. Цягам усяго часу мы шчыльна супрацоўнічалі з рэспубліканскімі ды абласнымі сродкамі масавай інфармацыі, у тым ліку — і з газетай "Культура". Таксама размясцілі ўсе неабходныя звесткі на нашым сайце ў Інтэрнэце, адкрылі добрачынны рахунак, развесілі расцяжкі пра акцыю на вуліцах горада, распавядалі пра яе на ўсіх тых знакавых культурных мерапрыемствах, што ладзіліся на той час у Магілёве. Праявілі такую актыўнасць нездарма: нам трэба было вельмі хутка ўнесці дзесяць працэнтаў ад сумы за Статут ВКЛ. У гэтым нам вельмі дапамог мясц-

Аркушы з музейных фаліянтаў.

які з'яўляецца старшынёй Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Расіі". Таму, калі Валерый Казакоў патэлефанаваў мне і даў гарантыю, што "Альпары" пералічыць на закупку Статута неабходныя сродкі (а на той час ахвярадаўцамі ўжо было сабрана прыкладна 15 тысяч долараў), — я ўздыхнуў з палёгкай: акцыя паспяхова завяршылася.

Статут — он-лайн

— І калі ж жыхары Магілёва ды госці абласнога цэнтра змогуць пабачыць Статут ВКЛ?

— Цяпер мы будзем ствараць усе ўмовы для захоўвання старадаўняй беларускай рэліквіі. Закавалі вітрыну з сістэмай кліматкантролю, сігналацыяй, падсветкай. Пасля гэтага правядзём маштабную і ўрачыстую прэзентацыю Статута. Запросім на яе ўсіх, хто спры-

чыніўся да вяртання старадруку на Беларусь. Таксама з цягам часу плануем выкласці на сваім сайце электронную версію кнігі ды, магчыма, выпусцім факсімільнае выданне каштоўнага беларускага фаліянта.

— Ці плануецца размясціць у музеі або на сайце ўстановы спіс тых ахвярадаўцаў, якія выдаткавалі грошы на закупку Статута?

— Абавязкова будзем працаваць над гэтым пытаннем. Справа ў тым, што людзей, якія пералічы-

з'яўляецца на сусветных інтэрнэт-аукцыёнах, набываем, да прыкладу, выданні сярэдзіны XIX стагоддзя "Магілёўскія ведамасці", магілёўскія паштоўкі пачатку XX стагоддзя, абыходзячыся пры гэтым толькі сваімі сродкамі. Вось цяпер распачынаем пошук грошай і на яшчэ адзін старадрук, арыгінала якога таксама няма на Беларусі: кнігу Казіміра Семяновіча "Вялікае мастацтва артылерыі" 1651 года выдання. Знакаміты беларус, як вядома, апісаў уладкаванне трохступеньчатай ракеты за 250 гадоў да Цыялкоўскага і стаў, такім чынам, піянерам ракетабудавання. Дарэчы, па меркаванні некаторых даследчыкаў, аўтар, беларускі шляхціч, нарадзіўся на Магілёўшчыне...

— І колькі запрасяў за кнігу Семяновіча (а іх на Беларусі, як паведамлялася, усяго тры розных гадоў выдання) уладальнік?

— Кніга, выпушчаная ў Амстэрдаме на французскай мове, каштуе 15 тысяч еўра. Гэта звычайны кошт для падобнага выдання, бо ўсяго ў свеце вядома 27 яго экзэмпляраў. Нядаўна, у 2009 годзе, аналагічны экзэмпляр кнігі Семяновіча быў набыты для музея ў Тракаі за 64 тысячы літаў — гэта значыць, за 15 тысяч еўра. Натуральна, такіх вялізных сродкаў наш музей не мае, таму мы вельмі спадзяёмся на гэтую добрачынную акцыю і, натуральна, на дапамогу ў яе асвятленні.

лі грошы, — вельмі шмат: некалькі соцень чалавек, прычым не ўсе яны з Беларусі. Таму цяпер думаем, у якім выглядзе прадставіць гэты спіс ахвярадаўцаў. Але тое, што прозвішчы ўсіх людзей, якія пералічылі грошы на закупку Статута, будучы размешчаны на нашай старонцы ў Сеціве, — гэта дакладна.

Новы аўкцыён

— Ведаю, што пасля Статута вы пастелі закупіць яшчэ некалькі старадаўніх выданняў?

— Так, бо пасля акцыі ў нас засталіся грошы, і мы, таксама на інтэрнэт-аукцыёнах, выкупілі тры старадаўнія кнігі, надрукаваныя ў 1733 годзе ў Магілёве: гэта Псалтыр і яшчэ два часоўнікі. За гэтыя старадрукі аддалі 500 долараў.

— Разуменне, гэта не апошняе акцыя, зладжаная музеям?

— Так, бо мы хочам падыходзіць да вяртання гісторыка-культурнай спадчыны сістэмна, а не толькі з дапамогай разавых акцый. Пастаянна адсочваем усю інфармацыю, што

Чаму варта пачынаць?

— І апошняе. Ці магчыма наладзіць вяртанне гісторыка-культурных каштоўнасцей у іншых абласных ці рэспубліканскіх музеях Беларусі? Што для гэтага, на вашу думку, трэба зрабіць?

— Вопыт па вяртанні нашай спадчыны мы, безумоўна, цяпер маем. І калі да нас звернуцца нашы калегі з іншых рэгіёнаў Беларусі, заўсёды пракансультуем іх. Бо калі падобных акцый будзе абвясчацца больш, дык такому развіццю падзей я буду толькі ўзрадаваны. Я перакананы, што акцыі, якія дазволілі вярнуць Статут ВКЛ, іншыя старадрукі на Беларусь, безумоўна, узнялі самапавагу беларусаў, паспрыялі ўсведамленню нашай еднасці. Гэта таксама вельмі важна. Таму, паўтаруся, наша дзейнасць па вяртанні гісторыка-культурных каштоўнасцей набудзе сістэмны характар і абавязкова займее працяг...
Занатаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Магілёў — Мінск Фота аўтара

Увага!

Для тых, хто жадае пералічыць грошы на выкуп кнігі Казіміра Семяновіча "Вялікае мастацтва артылерыі", паведамляем яшчэ раз рэквізіты музейнага добрачыннага рахунку:

УК "Музей гісторыі Магілёва" 212030, г. Магілёў, вул. Ленінская, 1А, тэл.: 22-99-46 УНП 790203960 Філіял 700 МОУ ААТ "АСБ Беларусбанк" МФО 153801536 р/р 3642014673147 г. Магілёў, вул. Першамайская, 71

Дырэктар — Бацюкоў Аляксей Мікалаевіч — дзейнічае на падставе Статута. У прызначэнні плацэжа пазначаць: "На развіццё музейнай справы і ахову гісторыка-культурнай спадчыны (для набыцця кнігі К.Семяновіча "Вялікае мастацтва артылерыі")."

Вера Ермалаева.

Упершыню я даведаўся пра Ермалаеву на пачатку 1960-х, з'яўляючыся студэнтам Ленінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Тады, на апошніх курсах мастацтвазнаўчага аддзялення, я займаўся праблемамі мастацкага жыцця Расіі 1910 — 1920-х. І аднойчы ў фондах Рускага музея, з дапамогай яго супрацоўніка мастацтвазнаўца Яўгена Фёдаравіча Коўтуна, таксама, як і я, выхаванца ЛДУ, выпадкова знайшоў работы дагэтуль невядомага мне аўтара. Ёта былі гуашы "Аўтапартрэт", "Тры фігуры. Галгофа", "Чалавек у ватоўцы", "Дрэвы", "Спартсмены", "Чалавек з кошыкам" і штосыці яшчэ, пазначанае канцом 1920-х — пачаткам 1930-х.

Мне спатрэбілася пэўная псіхалагічная перабудова: за доўгія гады "сац-рэалізму" мы адвыклі ад такой плыні складаных вобразных асацыяцый, адвыклі ад фармальных сімволіка-алегарычных пабудов у мастацтве. Жывапіс Ермалаевай вымагаў работы думкі і пачуцця, карацей — сутворчасці, а не пасіўнага сузірання і канстатацыі: вось гэта — стол, гэта — глечык, а гэта — капляюш. Але яшчэ больш дзіўным было для мяне тое, што творчы лёс Ермалаевай аказаўся шчыльна звязаным з Віцебскам і з легендарнай асобай Казіміра Малевіча, аўтара "Чорнага квадрата" і аднаго з персанажаў маёй дыпломнай работы. Мае пошукі публікацый пра Ермалаеву, надрукаваных пры яе жыцці, практычна не далі вынікаў: усяго каля 10 нататак і згадак, часцяком не дакладных. Вось толькі нейкі А.А. Смірноў зрабіў аналіз яе ілюстрацый для артэлі "Сегодня" ў харкаўскім літаратурным часопісе "Творчество" (1919 год, май). І толькі ў пачатку 60-х мінулага стагоддзя імя Ермалаевай выплывае ў артыкуле В.Пятрова "З гісторыі дзіцячай ілюстрацыі кнігі 1920-х гадоў" ("Мастацтва кнігі", 1962 г.).

З таго часу прайшло шмат гадоў. Імя Веры Міхайлаўны больш-менш стала вядомым не толькі ў асяроддзі савецкіх і постсавецкіх мастацтвазнаўцаў, якія займаліся гісторыяй айчыннага авангарда, але і ў нейкім коле інтэлектуальных прыхільнікаў такога няпростага для эстэтычнага "спажывання" мастацтва. Віцебскі перыяд Ермалаевай, напрыклад, закраналі ў сваіх даследаваннях Л.Жадава, А.Шацкіх, А.Марачкіна (Зайнкоўская), В.Шышанаў... Але першым, хто адкрыў яе імя, яе біяграфію для культурнай грамадскасці яшчэ на пачатку 1970-х, быў ленінградскі даследчык рускага авангарда, вышэйзгаданы Яўген Коўтун. Яму ў 1972 годзе ўдалося правесці першую невялічкую персанальную выстаўку акварэлей і гуашаў Веры Ермалаевай. Праўда, падрыхтаваны да яе каталог так і не далі надрукаваць, а з экзспазіцыі тагачасным кіраўніцтвам Ленінградскага аддзялення Саюза мастакоў былі забаронены лепшыя работы. Аднак галоўную ўвагу ў сваіх даследаваннях Яўген Фёдаравіч, будучы першапачаткова спецыялістам у галіне эстампа, усё ж такі акцэнтаваў на кніжнай графіцы мастачкі, якая, на справядлівы погляд крытыка, з'яўляецца "заснавальніцай новай кнігі для дзіцяці"...

У апошнія гады былі адкрыты амаль усе архівы НКУС СССР у Пецярбургу і Карагандзе, дзе згадвалася "справа Ермалаевай" ды некаторых яе сяброў у сувязі з іх "антысавецкай дзейнасцю". Пасля гэтага мы атрыма-

Той, хто нічога не ведае пра Веру Ермалаеву, пра тое, кім яна з'яўлялася для айчыннага мастацтва, цяпер не ведае ні радасці, ні шкадаванняў, ні супастаўленняў. Вера Міхайлаўна была незвычайнай, загадкавай натурай і дзівосным мастаком. Са снежня 1934-га, адразу пасля забойства Сяргея Кірава, калі яна апошні раз узяла ў рукі пэндзаль, творчасць яе была проста выкраслена з мастацкага жыцця краіны. Знік мастак, нібыта яго і не было. Засталася толькі ермалаеўская легенда, якая перадавалася з вуснаў у вусны сучаснікамі гэтай незвычайнай жанчыны.

Яна была з кагорты сапраўдных падзвіжнікаў: усё падпарадкоўвала задачам творчасці і нічога, акрамя творчасці, не прызнавала. Сярод жывапісцаў Ермалаева — жывапісец, сярод кніжных графікаў — цудоўны ілюстратар кніг, для гісторыі сусветнага мастацтва яна — адзін з лідараў рускага авангарда і арганізатараў (управень з Малевічам і Лісіцкім) знакамітага віцебскага УНОВИСа.

ЧАТЫРЫ ЖЫЦЦІ ВЕРЫ ЕРМАЛАЕВАЙ

Мастачка з племені "амазонак духу"

В.Ермалаева. "Рыбы" (эскіз вокладкі да кнігі А.Увядзенскага "Рыбакі", 1929 г.).

лі шмат новых фактаў пра трагедыю яе жыцця, і некаторыя недакладныя версіі яе арышту і гібелі, якія выкарыстоўваліся савецкімі мастацтвазнаўцамі, натуральна самі сабой адпалі. А да гэтага называліся прыблізна альбо зусім няслушныя даты яе смерці: "пасля 1935-га", проста "1938 год", "1939 год". Ды і пра дакладнае месца расстрэлу — таксама блытаніна.

У нейкай ступені жыццё Ермалаевай можна прасачыць па віцебскай паслярэвалюцыйнай прэсе: гэта газеты "Вітэбскі листок", "Известия Вітэбскаго губернскаго савета крестьянских, рабочих и солдатских депутатов", часопісы "Школа и революция", "Искусство", "Журнал ВИТРОСТА", а таксама маскоўскі часопіс "Вестник искусств" (№3, 1922 г.) — пра выстаўку членаў УНОВИСа. Узгадкі сучаснікаў пра Ермалаеву ў мемуарнай літаратуры нешматлікія, недакладныя і неканкрэтныя. Я запамніў толькі некалькі фрагментаў з такіх сведчанняў: пісьменніка Віктара Шклоўскага, калекцыянера, мецэната і мастацтвазнаўца Леўкія Жэвержэева — пра тое, як Ермалаева пазнаёмілася з Маякоўскім; ёсць цікавыя ўспаміны мастака Уладзіміра Стэрлігава, яе салагерніка па Карагандзінскаму ГУЛАГу, блізкага сябра па няшчасці, ды некаторыя іншыя матэрыялы.

Што яшчэ? Так, у 1997 годзе ў ленінградскім часопісе "Звезда" (№11) з'явіўся белетрызаваны "Раман з дзіўнасця-

мі" Сямёна Ласкіна пра жыццё Веры Ермалаевай, дзе аўтар прывёў частку дакументаў следчых спраў з архіваў КДБ. Здаецца, і ўсё. Хаця ў 2000-х, паводле інфармацыі з Інтэрнэту, штосыці ў прэсе з'яўляецца пра Ермалаеву; таксама адкрываюцца выстаўкі з фондаў Дзяржаўнага Рускага музея і пецярбургскага Музея тэатральнага і музычнага мастацтва, прыватных калекцый з адпаведнымі каталогамі.

Вось што праз шмат гадоў раскажаў пра мастачку яе былы калега, народны мастак СССР Канстанцін Раждзественскі: "Вера Міхайлаўна — руская дваранская прыгажуня, строга апраналася, кофты не насіла, сачыла за сабой... Пакутніца. Ніколі не наракала. Упала неяк у ГИИХУКе (Дзяржаўны інстытут мастацкай культуры у Пецярбургу. — Б.К.), вохнула. Я яе падымаў... Свецкая дама... Іранічна адносілася да мастачак да жанчын у мастацтве".

Але пакуль што пра Ермалаеву мы не маем такой паўнавартаснай манарафічнай аб'ектыўнай кнігі-біяграфіі ці поўнакаляровага альбома, які, напрыклад, быў выдадзены (і не адзін!) пра яе бліжэйшага сябра і аднадумца Казіміра Малевіча. Альбо пра Васіля Кандзінскага. Вы скажаце: ну і параўнаў жа! А я вольна падымаю. За свае 44 гады пражывання на зямлі Ермалаева пражыла, можна сказаць, чатыры жыцці: ад нараджэння і першых крокаў у творчасці — да прыезду ў Віцебск тры самыя творчыя

"авангардныя" гады ў Віцебску; 1920-я і пачатак 1930-х — у Ленінградзе (росквіт яе кніжнага мастацтва); і пасля арышту: з 25 снежня 1934-га — да гібелі 26 верасня 1937 года: перыяд менш за ўсё нам вядомы. Але гэта зразумела...

Уласна, творчая дзейнасць Ермалаевай віцебскага перыяду захавалася як такая толькі ў невялічкіх фатаграфіях ды некалькіх супрэматычных эскізах святочнага афармлення горада. Што да іншых перыядаў, то большасць яе твораў знаходзяцца ў фондах Рускага музея, астатняя частка яе жывапіснай і графічнай спадчыны раскідана па прыватных калекцыях, у тым ліку замежных, якія і сёння не вельмі даступныя для даследчыкаў. Кніжная графіка

разгледзе ў гэтай рабоце можна знайсці нейкія крытычныя матывы, якія адлюстравалі тагачаснае ленінградскае палітычнае жыццё. Вы скажаце: прычым тут Гётэ? Але тады як устрымаць такую кампазіцыю: да мядзведзя-судзі (моцнага, неразумнага) ваўкі (грубыя, крыважэрныя) у... будзёнаўках (!) цягнуць на суд няшчасных звяроў. Заўважу, прозвішча начальніка ленінградскага НКУС было якраз Мядзведзь!

Некалькі слоў пра гэтага чалавека. Філіп Мядзведзь, беларус, родам з Пружаншчыны, бліжэйшы сябра Кірава, да снежня 1934 года ўзначальваў абласное дзяржаўнае палітычнае ўпраўленне (ОГПУ) НКУС па Ленінградзе і вобласці. Вельмі не любіў, як

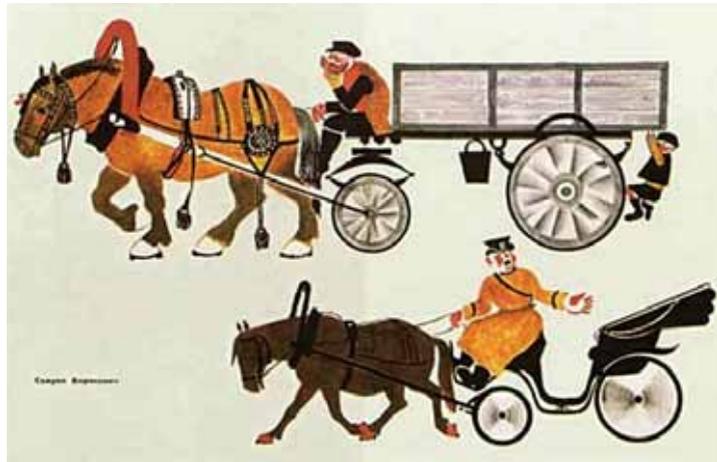
і тры жывапісныя карціны ёсць і ў Траццякоўцы, а таксама "Партрэт невядомай" — у Іркуцкім мастацкім музеі. У Беларусі яе твораў няма.

Праўда, у нас (сярод даследчыкаў Віцебскай мастацкай школы) Ермалаева больш вядомая як адна з актыўных арганізатараў аб'яднання УНОВИС, педагога Народнага мастацкага вучылішча і рэктар Мастацка-практычнага інстытута (пасля ад'езду Шагала ў Маскву). Пры тым, што яшчэ ў дзяцінстве яна стала інвалідам; аднойчы ўпала з каня, з-за чаго былі паралізаваны ногі. Бацькі лячылі яе ў Ціролі, Інсбруку, іншых гарадах у найлепшых еўрапейскіх дактароў, але усё было марна. Давялася карыстацца пратэзамі і мыліцамі. Незвычайная сіла, мужнасць, цэльнасць і незалежнасць характару, нежаданне лічыцца з акадэмічнымі правіламі і прадпісаннямі вызначылі ўсё жыццё і лёс мастачкі.

Народны мастак Казахстана Валяцін Іосіфавіч Антошчанка-Аленеў, былы віцебскі вучань Шагала і адначасова яго

і Кіраў, "асоб непралетарскага паходжання". 2 снежня, на наступны дзень пасля забойства Кірава, Сталін прыбыў у Ленінград і на пероне вакзала моцна ўдарыў Мядзведзя па твары за "халатнасць". Ну а далей — усё зразумела. Чэкісты яго арыштавалі, саслалі ў лагер і ў канцы лістапада 1937 года расстралілі за "шпіянаж на карысць Польшчы". Рэпрэсіравалі і ўсю ягоную сям'ю.

Дык вось, калі да Ермалаевай прыйшлі з арыштам, то ў першую чаргу (ведальі загадзя?) накіраваліся да шафы, дзе ляжалі аркушы да "Рэйнеке-Ліса"... У даведцы да следчай справы было сказана: "Па даных, якія маюцца, Ермалаева Вера Міхайлаўна, былая дваранка (а гэта для чэкістаў — "нож па сэрцы" — Б.К.), раней звязаная з меншавікамі... за апошні час робіць спробу арганізаваць вакол сябе рэакцыйныя элементы з асяроддзя інтэлігентнаў. У Ермалаевай на кватэры адбываюцца законспіраваныя зборышчы групы асоб, якіх аб'ядноўвае супольнасць палітычных установак... Ермалаева

В.Ермалаева. Узор кніжнай графікі мастачкі.

ахоўнік, мне раскажы, што "маларухавая Вера Міхайлаўна, якая ледзь хадзіла на мыліцах, у Віцебску магла даць дзве — тры форы ўсім здаравенным, дужым мужыкам-мастакам, калі гэта тычылася работы за мальбертам, педагогікі і арганізатарскіх спраў". Мо за ўсё гэта і перш-наперш за яе святую адданасць новаму мастацтву Малевіч паважаў і любіў Ермалаеву больш іншых сваіх калег.

Нават Марк Шагал, яе "хросны бацька", які запрасіў яе з Петраграда ў Беларусь, аднойчы назваў яе "віцебскай Джакондай"! Гэта дастаткова, каб яе імя было назаўсёды ўпісана ў гісторыю не толькі Віцебскай мастацкай школы. Як і імёны такіх розных "будзятлян", "супрэматыстаў" і "рэалістаў" — М.Шагала і К.Малевіча, Эль Лісіцкага, М.Суціна, І.Чашніка, Л.Юдзіна, Н.Когана, А.Романа, І.Пуні, К.Багуцкаўскай, Р.Фалька, Ю.Пэна, М.Дабужынскага, Я.Цільберга...

...За шэсць дзён да Новага, 1934-га, калі каталікі святкавалі Каляды, Вера Міхайлаўна завяршала цыкл літаграфій да "Рэйнеке-Ліса" Гётэ. Пры ўважлівым

В.М. у сябе дома часта арганізоўвае выстаўкі-прагляды работ мастакоў, звязаных з ёй (Стэрлігаў, Юдзін і іншыя), і іхніх вучняў. Прагляды закрытыя, на якія не маюць доступу тыя, хто не трымаецца поглядаў Ермалаевай... Сярод усіх, хто іх абкружае, распаўсюджваецца думка, што мастацтва ў СССР знаходзіцца на ілжывым шляху і паступова адмірае" (Архіў УФСБ па Пецярбургу і вобласці: №48469, справа 1, л. 1).

Акрамя літаграфій да "Рэйнеке-Ліса", былі канфіскаваны яшчэ дарэвалюцыйныя лісты Уладзіміра Ермалаева да сястры і ўсе творы яе калег — У.Стэрлігава, В.Чакрыгіна, Л.Лальперына, М.Суціна, К.Раждзественскага і М.Ле-Данцю. Ётыя падарункі сяброў захоўваліся ў скрыні, якая стала ў вялікім пярэднім пакоі. Толькі карціна маладога Міхаіла Ле-Данцю, якога Вера вельмі любіла і які загінуў яшчэ ў 1917 годзе на фронце Першай сусветнай, упрыгожвала сцяну пакоя...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

ШТОТЫДНОВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Тацяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталістрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэанзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведжаюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7857
Падпісана ў свет
26.07.2012 у 22.00
Замова 3271
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

- "Пейзаж XX ст. Дарогі, па якіх ніхто не ходзіць" (Барыс Казакоў, выстаўка адной карціны).
- "Веткаўскія іконы XVIII — XIX стст. у шытых бісерных акладах" (з фондаў Веткаўскага музея імя Ф.Р. Шклярава і прыватных калекцый).
- "Сяргей Каткоў і вучні".
- Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча.
- "Случкія паясы з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
- "Анатоль Каплан. Графіка" (з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі).
- "Пад мірным небам" (праект "Нашы калекцыі").

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыяна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

- Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сярэдзіны XIX стст."
- "Цярноўнік крэсаў" (сямейнае фота Ваньковіча-Вайніловіча, прысвечанае Эдварду Вайніловічу, заснавальніку Чырвонага касцёла).

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Традыцыйнае іранскае мастацтва".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.

Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя

- "Культура 1-й пал. XIX ст."
- Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Водбліскі ваеннай славы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."
- "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:

- "Палац вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе" (са збору Нацыянальнага музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе).
- "Экспануецца ўпершыню. 3 паступленні 2011 г. у збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь".
- "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

Дом-музей І З'езда РСДРП

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ "Сад камянёў"

(у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён,
Гродзенская
вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
- "Кветкі для Марыі" (Л.Зарубіна).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул.
Ленінская, 19.
Тэл.: 53196

■ Выстаўка

Еўрапейская
рэпрадукцыйная
гравюра XIX ст."

(са збору Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея).

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ!

Падпісныя індэкс: індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэ-
мічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя

"Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Выстаўка

"Па мясцінах Коласа"

(графічныя работы Міколы Купавы).

■ Тэатралізаваная

экскурсія паводле

казак Якуба Коласа.

■ "Таямніцы Дома

Песняра":

інтэрактыўная

гульня-віктарына

для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя.

"Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

■ "Неўміручая

Паўлінка" (да 100-годдзя

напісання Янкам Купалам п'есы "Паўлінка").

■ Цыкл музейна-педага-

гічных заняткаў з элемен-

тамі тэатралізацыі

"Дзядзька Янка, добры

дзень!" для дзяцей

малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

■ Інтэрактыўная гульня "У

пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

■ "Апякункі паэтычных

нябёс" (літаратурна-

дакументальная).

■ "Васіль Быкаў. Шлях,

вызначаны лёсам".

■ "Свет вачыма

дзяцей" (творы

выхаванцаў Дзіцячага

дома-інтэрната для

дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі

псіхафізічнага развіцця).

■ "Няхай світае свету!"

(да 40-годдзя выдавецтва "Мастацкая літаратура").

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалеж-
насці, 25а.

Тэл.: 226 03 98.

■ Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

■ "Партызанскі

лагер".

■ "1812 г. Вайна і мір" (літаграфіі і гравюры з калекцый У.Ліхадзедава і У.Пецфіева).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.

Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка

палаца

Выстаўкі:

■ "Адрас: Савецкі Саюз".

■ "Гонар і веліч краіны

гор".

■ "Гомель будзеца"

(да 870-годдзя

першай згадкі

пра горад у летапісных

крыніцах).

■ "Старадаўнія гарады

Беларусі ў кнігах

і артэфактах"

(да 1150-годдзя

Полацка).

■ Жывапіс Г. Мілкова "З

любойю да Радзімы".

Аб'ява*

ОАО "Гомель-
Белпромкультура"
спеціалізаванное предприятие
по комплектації объектов культуры

предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь
Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

■ Творчасць У.Кароткага.

■ "Трансфармацыя"

(металічныя скульптуры

В.Малахава).

■ "Нязменныя сведкі

часу"

(выстаўка перыяду

XVIII — XX стст.).

■ "Жывёльны свет

Гомельскага парку"

(фотавыстаўка

па матэрыялах акцыі

"Дзень Зямлі").

■ Экспазіцыі:

■ "Культавыя

прадметы"

"Дамавая царква",
паўночны рызаліт
палаца).

■ "Загадкавыя

фантазіі мора"

(грот палаца).

■ Экспазіцыя,

прысвечаная

дзяржаўнаму дзеячу

СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых

прыёмаў".

■ Экспазіцыя

адкрытага захавання

археалагічнай

калекцыі музея

(цокальны паверх

паўднёвай галерэі

палаца).

■ "Старажытная

гісторыя Гомельшчыны"

(археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя:

"Уладальнікі Гомельскага

маёнтка Румянцавы

і Паскевічы".

■ Куток жывых
экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных
растлін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя
майстэрні і аддзел
па турызме (вул. Кірава, 8).

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ "Рэлігія і культура

ў Беларусі"

(хрысціянскія канфесіі,
іслам, іудаізм).

■ "Эпоха. Час. Будынак"

(гісторыя палаца,
дзе размешчаны музей).

Выстаўкі:

■ "З крыніц

спрадвечных"

(традыцыйная культура
беларусаў).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.

Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-

гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка

тэхнікі на адкрытай

пляцоўцы.

■ Выстаўка "Захава-

ем на вякі. Новая

паступленні і набыткі

са збору Гомельскага

абласнога музея ваен-</